

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzetdir

№ 166 (7091)

"Əsrin müqaviləsi"
Azərbaycanı investisiyalara
açıq dövlətə çevirdi

12 sentyabr 2024-cü il.
Qiyməti 60 qəpik

Cəzaçəkmə müəssisələrində peşə təhsilinin keyfiyyəti yüksəldiləcək

Prezident İlham Əliyev bununla bağlı Sərəncam imzalayıb

İran Zəngəzur dəhlizindən niyə qorxur?

Qalib paralimpiyaçılarımız!

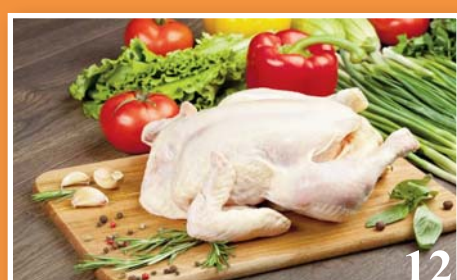
Qubad İbadoğlu Əli Kərimliyə etiraz etdi

Aldadanlar və aldananlar...

Toyuq ətinin bahalaşmasının əsas səbəbləri BƏLLİ OLDU

Məktəb açılmamış hazırlıq söhbəti

Cəzaçəkmə müəssisələrində peşə təhsilinin keyfiyyəti yüksəldiləcək

Prezident İlham Əliyev bununla bağlı Sərəncam imzalayıb

SƏRƏNCAM

Prezident İlham Əliyev "Cəzaçəkmə müəssisələrində peşə təhsilinin keyfiyyətinin yüksəldilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında" Sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən, cəzaçəkmə müəssisələrində keyfiyyətli peşə təhsilinin həyata keçirilməsi cəzaçəkmə müəssisələrindən azadlığa buraxılmış şəxslərin sosial adaptasiyasının asanlaşdırılması, əmək bazarının ixtisaslı işçi qüvvəsinə tələbatının davamlı təmin olunması baxımından böyük önəm kəsb edir.

Bu baxımdan cəzaçəkmə müəssisələrində peşə təhsilinin müasir standartlara, əmək bazarında mövcud və gələcəkdə təklif oluna- caq iş yerlərinə uyğun qurulması cəza çək- məkden azad edilmiş şəxslərin sosial mühitə uyğunlaşdırılmasında, hüquq və azadlıqların, qanuni mənafələrinin qorunmasında, bu şəxslər tərəfindən törədilə biləcək yeni cina-

yətlərin və onlara təsir göstərə bilən krimino- gen amillərin qarşısının alınmasında vacib rol oynayacaqdır.

Nazirlər Kabinetinə Ədliyyə Nazirliyinin, Elm və Təhsil Nazirliyinin, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin və Maliyyə Na- zirliyinin təklifləri nəzərə alınmaqla, cəzaçək- mə müəssisələrində peşə təhsilinin keyfiyyə- tinin yüksəldilməsinə və mövcud infrastrukturu- nun təkmilləşdirilməsinə dair fəaliyyət planının layihəsini altı ay müddətində hazırlayıb Azər- baycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etmək tapşırılıb.

Nazirlər Kabineti, həmçinin fəaliyyət planı layihəsinin hazırlanması ilə əlaqədar aidiyyə- ti dövlət orqanlarının (qurumlarının) nümayən- dələrindən ibarət işçi qrupun yaradılmasını, habelə layihə hazırlanarkən ixtisaslaşmış ek- spertlərlə və mütəxəssislərlə səmərəli əmək- daşlığın həyata keçirilməsini, habelə elmi təş- kilatların və vətəndaş cəmiyyəti institutlarının cəlb olunmasını təmin etməlidir.

Moskva və bütün Rusiyanın Patriarxı Azərbaycanı nümunəvi dövlət adlandırıb

Azərbaycan, ilk növbədə, si- zin Prezidentinizlə səmimi, meh- riban dostluq münasibəti zəminində mə- nim çox bağlı oldu- ğum ölkədir. Onunla tanış olduğumuz və ünsiyyət qurdu- ğumuz vaxt bizim dün- yagörüşümüzdə, ta- rixə yanaşmamızda, hazırda baş verən- lərlə bağlı mövqeyi- mizdə çoxlu bənzər- liyin olduğunu gör- dük. Ona görə də sizin Prezidentiniz və onun ailəsi ilə dünyanın heç bir dövlət başçısı ilə olmayan səviyyədə dostluğumuz var. Məsələnin mahiyyəti bundan ibarətdir.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu sözləri Moskva və bütün Rusiyanın Patriarxı Kirill X Sankt-Peterburq Beynəlxalq Mədəniyyətlərin Vəhdəti Forumunda "XXI əsr mədəniyyəti. Suverenlik və ya qloballaşma" mövzusunda müəhazirəsindən sonra jurnalistlə- rin suallarını cavablandırarkən deyib.

Moskva və bütün Rusiyanın Patriarxı vurğulayıb: "Azərbaycan müasir dövlətdir. Demək olar ki, çoxkonfessiyalı ölkədir. Azərbaycanda, ilk növbədə, müsəlman icma- sı üstünlük təşkil edir, amma pravoslav icması da mövcuddur. Burada heç bir dinlə- rarası münaqişə yoxdur. Dövlət bu münasibətləri tənzimləmək üzrə öz üzünə çox gözəl missiya götürüb, bu əsnada tam qarşılıqlı fəaliyyət göstərmək, hər hansı mü- naqişə və ya anlaşılmazlığı istisna etmək üçün dini icmaların daxili işlərinə müda- xilə edilmir".

Patriarx Kirill sözlərinə yekun vuraraq deyib: "Hesab edirəm ki, Azərbaycan bu sahədə nümunəvi dövlətdir. Bu ölkədə iki güclü icma, ilk növbədə, çoxsaylı müsəl- man və həm də pravoslav icmaları var. Bu iki real ictimai gücün qarşılıqlı fəaliyyəti ahəngdardır. Belə əla Prezidentiniz olduğuna görə də sizi ancaq təbrik edə bilərəm. Mən, həmçinin sevinirəm ki, sizin Prezidentinizlə bizim dövlət başçımız arasında çox yaxın şəxsi münasibətlər mövcuddur. Demək ki, xalqlarımız arasında dostluq münasibətləri də bu əsasda möhkəmlənir".

Türkiyəli ekspert: "Azərbaycanın Ermənistan Konstitusiyasına dəyişiklik edilməsi ilə bağlı tələbləri haqlıdır"

"Ermənistan Konstitusiyası- nın hazırkı redaksiyası Bakı ilə İrə- van arasında sülh sazi- şinin imzalanmasına ciddi maneə olaraq qa- lır". Bu fikri Ankara Av- rasiya Araşdırmaları Mərkəzinin (AVİM) ana- litiki Tuğçe Tecimer bil- dirib.

Onun sözlərinə görə, 44 gün- lük Vətən müharibəsinin başa çatması ilə dünya ictimaiyyəti re- gionda uzunmüddətli sülh və sa- bitliyin əsasını qoyacaq sazişin bağlanmasını gözləyir. "Eyni za- manda, sülh sazişi yolunda mü- hüm maneələr qalmaqdadır, on- lardan ən əsası Azərbaycana qar- şı ərazi iddialarının yer aldığı Er- mənistan Konstitusiyasının Müs- təqillik Bəyannaməsinə istinad edən hazırkı redaksiyasıdır", - deyə ekspert bildirib. O, həmçi-

nin İrəvanda 2027-ci ilin ölkənin Əsas Qanununa dəyişikliklərlə bağlı referendumun keçirilməsi vaxtı kimi elan olunduğunu qeyd edib.

Tuğçe Tecimer vurğulayıb ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan qonşu ölkələrə ərazi id- dialarının olmamasında nə qədər israr etsə də, Ermənistan-Türkiyə

protokolları təcrübəsi bunun əksi- ni göstərir.

Ekspert Ermənistan Konstitu- siya Məhkəməsinin 2009-cu ildə imzalanmış protokollarla bağlı çı- xardığı qərarı xatırladıb: "Məhkə-

mənin Ermənistanın Müstəqillik Bəyannaməsinin məzmununa əsaslanan qərarı Ermənistan- Türkiyə protokollarının icrasını qeyri-mümkün etdi. Nəticə ola- raq İrəvan protokolları ləğv etdi.

Bütün bunlar deməyə əsas verir ki, Ermənistanın Müstəqillik Bə- yannaməsinə istinadlar çıxarıl- madan nə Türkiyə ilə Ermənistan arasında dialoqun təşviqi, nə də İrəvanla Bakı arasında münasi- bətlərin normalaşması real gö- rünür".

O vurğulayıb ki, yuxarıda de- yilənləri nəzərə alaraq açıq şəkil- də bildirmək olar ki, Azərbaycanın erməni Konstitusiyasının hazırkı redaksiyası ilə bağlı nara- hatlığı haqlıdır: "Dövlət sistemi- nin fəaliyyətinin əsasını məhz Konstitusiyaya müəyyən edir. Yəni, Ermənistanın Əsas Qanununda Azərbaycana qarşı ərazi iddiala- rına istinad varsa, o zaman qon- şu ölkənin bütövlüyünə birbaşa təhlükə var. Eyni zamanda, Er- mənistan hakimiyyətinin konsti- tusiya referendumunu 2027-ci ilə təxirə salmaq qərarı o deməkdir ki, sülh sazişi yəqin bu vaxtdan tez imzalanmayacaq", - deyə AVİM eksperti hesab edib.

Bu gün Laçında da yeni həyat başlayır. Laçında abadlıq-quruculuq işləri həyata keçirilir. "Mən demişdim ki, azad edilmiş torpaqlarda bütün bərpa işləri ən yüksək səviyyədə təşkil olunacaq. Dağılmış bütün bu kəndləri biz bərpa edəcəyik... Vəndallar, barbarlar işğal dövründə bütün binaları söküblər, talayıblar, daşları oğurlayıblar. Hamısını bərpa edəcəyik", - deyə Prezident çıxışlarının birində bildirmişdir. Azərbaycanın səfali guşələrindən olan Laçın şəhəri işğalçılardan azad edildikdən sonra burada ardıcıl olaraq böyük tikinti-quruculuq işləri həyata keçirilir. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan Ordusunun gücü sayəsində azadlığına qovuşan Laçın yeni bir dövrünə - quruculuq və inkişaf dövrünə qədəm qoyub. Artıq Laçınımızda yeni dövrdür - əzəli sakinlərin doğma yurda dönüş dövrü.

Laçına növbəti köç prosesi gerçəkləşib. Laçın şəhəri bu dəfə 18 ailəyə qucaq açıb, daha 59 laçınlının yurd həsrətinə son qoyulub. Laçına qədəm qoyan ailələr sevinc göz yaşları ilə doğma yurdlarına qovuşublar. Doğma yurda qayıdan Laçın sakinləri hərtərəfli dövlət qayğısı ilə ətə olunublar. Bununla da, Laçın şəhərində 570 ailə, yəni 2090 nəfərin daimi məskunlaşması təmin edilib.

Qeyd edək ki, köçürülən ailələrin Laçın şəhərində dövlətimizin başçısının göstərişi əsasında bərpa edilən və ya yenidən tikilən evlərdə məskunlaşması üçün bütün şərait yaradılıb.

Respublikanın müxtəlif ərazilərində yataqxana, sanatoriya, pioner düşərgəsi, yarımçıq tikililər və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdən ibarət köç karvanları əzəli torpağımıza yol alır. Neçə ilin niskilini yaşamış insanların bu torpağa dönüşü tarixi hadisə olaraq yaddaşlara köçür. Neçə bahar, neçə qış əzəli torpaqdan uzaq qalan insanlar doğma yurda görüşürlər.

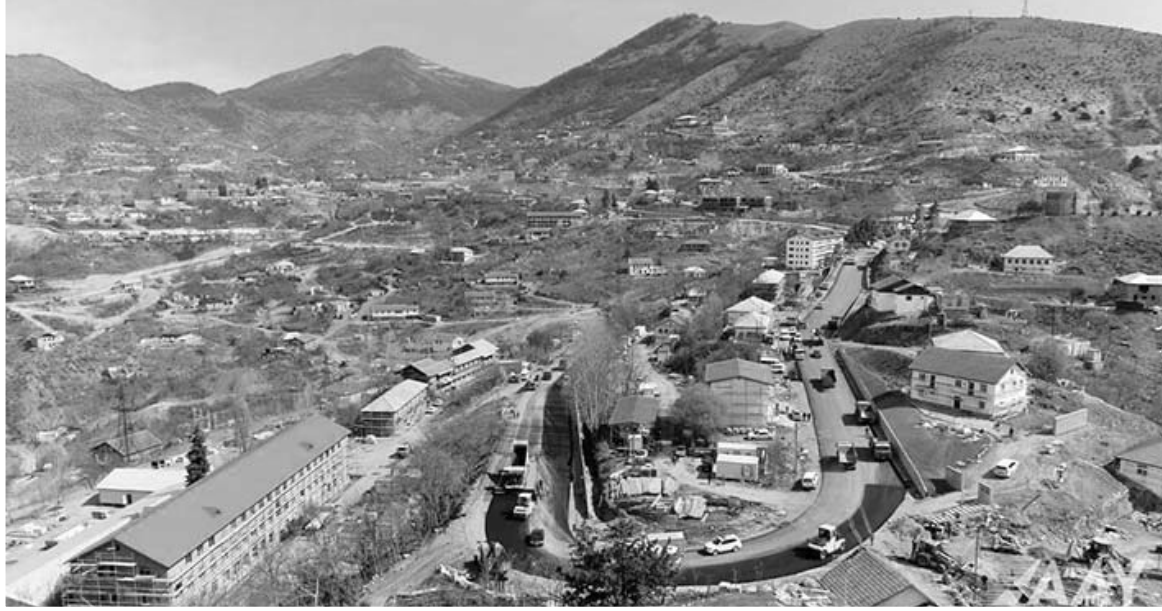
30 ilə yaxın idi ki, Azərbaycanın beynəlxalq birlik tərəfindən tanınan tarixi torpaqları Ermənistanın işğalı altında idi. Ölkəmizin son illərdə dinamik inkişafı, silahlı qüvvələrin büdcəsinin artması və ordumuzun güclənməsi Azərbaycanın Vətən müharibəsində döyüş meydanında öz sözünü deməsi ilə nəticəsində xalqımızın tarixinə Zəfər yazıldı. Azərbaycan torpaqları işğaldan azad olundu. Artıq bu ərazilərdə yeni bir dövr - inkişaf, quruculuq dövrünə qədəm qoymuşuq. Azərbaycan bayrağı işğaldan azad olan Cəbrayıl şəhərində, Zəngilan şəhərində, Füzuli şəhərində, Qubadlı şəhərində Şuşada dalğalanır.

"Özü də bir güllə atmadan biz Laçın rayonunu qaytardıq"

Xatırladaq ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 1 dekabr tarixində xalqa müraciətində Laçın rayonunun işğaldan azad olunmasının tarixi hadisə olduğunu bildirmişdi. "Özü də bir güllə atmadan biz Laçın rayonunu qaytardıq" - deyən Cənab Prezident qeyd etmişdi ki, döyüş meydanında əldə edilmiş parlaq qələbə bu gözəl nəticəyə gətirib çıxardı ki, üç rayonumuz -

Böyük QAYIDIŞ: növbəti köç karvanı Laçındadır

2090 nəfərin əzəli yurdda daimi məskunlaşması təmin edilib

Ağdam, Kəlbəcər və Laçın bizə qaytarıldı: "Biz bu rayonları bir güllə atmadan, bir şəhid vermədən qaytarmışıq".

Xatırladaq ki, Laçının işğalı zamanı bu məkanda 50 mindən artıq əhali yaşayırdı. Onların öz doğulduqlara yerlərə göndərilməsi əsas məsələlərdən biridir. Laçın rayonunda 1992-1993-cü tədris ilində - işğal olunana qədər 106 məktəb fəaliyyət göstərirdi. Məktəblərdə təhsil alan şagirdlərin sayı 8 min 877, müəllimlərin sayı isə 1390 nəfər olub. Burada 1 ədəd avtovağzal, 82 avtobus dayanacağı, 2130 km uzunluğunda avtomobil yolları, 92 ədəd körpü, 1187 km uzunluğunda su kəməri, 33 su anbarı, cəmaşırxana, 15 km uzunluğunda mərkəzi kanalizasiya, 20 km uzunluğunda istilik şəbəkəsi, 8 ədəd yanacaq doldurma stansiyası, 2636 km

uzunluğunda elektrik hava xətləri, 498 km uzunluğunda qaz kəməri, 10200 km uzunluğunda radio-telefon kommunikasiya xətləri, 3 ədəd televiziya stansiyası və ötürücülər və sair mövcud olmuşdur. Bütün bunlar dağıdılıb. Qısa bir zamanda bu ərazilərdə həyat öz axarına düşməyə başlayıb. Vətən müharibəsindən ötən dörd ilə yaxın bir zamanda işğaldan azad olunmuş ərazilərdə görülən işlər bunun təzahürüdür. Həmin ərazilərin minalardan və partlamamış hərbi sursatdan təmizlənməsi, müasir yaşayış, istehsal və xidmət infrastrukturunun qurulması istiqamətində kifayət qədər layihələr həyata keçirilib. Eləcə də nəqliyyat-kommunikasiya xətlərinin bərpası, xüsusilə Zəngəzur dəhlizinin açılması istiqamətində mühüm işlər görülüb. Ərazilərdə təhlükəsiz yaşayışı və dövlət idarə

etməsinə təşkil etmək, şəhər, qəsəbə və kənd yaşayış məntəqələrinin tikintisini və dayanıqlı infrastrukturla təminatını həyata keçirmək, müasir standartlara uyğun xidmətlərin yaradılmasını təmin etmək, ərazilərdə məskunlaşacaq əhəlinin sosial müdafiəsini gücləndirmək, əhəlinin məşğulluq imkanlarını artırmaq və s. məqsədi ilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında Sərəncamına əsasən görülən işlər planlı şəkildə həyata keçirilir.

20 il ərzində şəhər əhalisinin sayı 18 min nəfərə çatacaq

Aparılan genişmiqyaslı quruculuq işləri çərçivəsində 2025-ci ildə Laçında Beynəlxalq Hava Limanının istifadəyə verilməsi planlaşdırılır. Bununla yanaşı, rayonun yol-nəqliyyat infrastrukturunu yenidən və ən müasir standartlar üzrə qurulur. Güləbird kəndində qısa müddət ərzində inşa edilmiş "Güləbird" Su Elektrik Stansiyası istifadəyə verilib. Bu, azad edilmiş torpaqlarda birinci elektrik stansiyasıdır. Erməni qəsbkarlar işğal dövründə bu stansiyanı da darmadağın etmişdilər. İndi təxminən 7000 nəfər əhali elektrik enerjisi təmin olunacaq.

Laçının Baş Planına əsasən, 20 il ərzində şəhər ərazisinin genişləndirilərək 713 hektara, əhali sayının isə 18 min nəfərə çatacağı proqnozlaşdırılıb. Baş planın konseptual əsasını "Təbiətlə vəhdətdə olan şəhər" yanaşması təşkil edir. Plana əsasən, Laçın şəhəri "ağıllı idarəetmə", müasir qabaqcıl təhsil və inklüziv mobillik həlləri ilə seçilən davamlı və innovativ mərkəzə çevrəcəkdir. Baş Plan layihəsində təbii yaşılıqlarla əhatələnmiş şəhərin tarixən mövcud olmuş təxminən 258 hektar məskunlaşma ərazisində həyətə sahəsi olan fərdi evlərə üstünlük verilib. Bununla yanaşı, çoxfunksiyalı zonalarda və digər yaşayış ərazilərində çoxmənzilli binaların tikilməsi təklif edilir. Laçında indiyədək bir sıra infrastruktur layihələri icra edilib. Şəhər ərazisində 7 park salınır ki, onların da artıq ikisində işlər tamamlanıb. İdman kompleksi və Həkəri çayının ətrafında çimərlik-istirahət mərkəzi salınır. Eyni zamanda, yollar relyefə uyğun olaraq genişləndirilib, işıqlandırma işləri görülüb. Şəhərin işıqlandırılması müasir modelə tam uyğunlaşdırılıb. Yeni yollar salınır, infrastruktur qurulur, kəndlər, qəsəbələr bərpa edilir. Planlı və sistemli şəkildə görülən bütün işlər bilavasitə dövlətimizin başçısı cənab İlham Əliyevin nəzarəti altındadır. İşğaldan azad olunmuş ərazilərimizin inkişafını daim xüsusi diqqətdə saxlayan Prezident İlham Əliyev Laçın rayonuna səfərləri zamanı dövlətimizin başçısı "Qorçu" və "Laçın" şəhər yarımstansiyalarının, Laçın şəhərində 1 Dekabr, Heydər Əliyev, Zəfər və 28 May, Xosrov bəy Sultanov və Zəngəzur küçələrinin kəsişmələrindəki lövhələrin açılışını edib. Şəhərdə xəstəxana, işğal və Zəfər muzeylərinin yerləşəcəyi Memorial Park, həmçinin mədəniyyət və turizm obyektləri də yaradılacaq. Laçın şəhərində əhəlinin istirahətinin səmərəli təşkili istiqamətində də tədbirlər həyata keçirilir. Şəhərin giriş hissəsindəki körpünün sol istiqamətində salınan çaykənarı bulvar Laçın sakinlərinin və bura gələn qonaqların sevimli istirahət məkanlarından olacaq. Artıq Həkəri çayında astana və göl yaradılıb. Gölün üzərində asma körpü inşa edilib, ətrafında yaşıllıqlar salınıb, kotteclər tikilib.

Laçın və Füzuli şəhərlərinə, Ağalı, Taliş və Zabux kəndlərinə qayıdan həmvətənlilərimiz üçün hər cür yüksək şərait yaradılıb, onların bütün məsələlərinə, eləcə də məşğulluq siyasətinə yüksək dəstək verilir. Azərbaycan öz iqtisadiyyatının gücü, öz qüdrəti hesabına Böyük Qayıdış proqramını reallaşdırır və mərhələ-mərhələ bütün hədəflərimizə çatır.

Zümrüd BAYRAMOVA

“Əsrin müqaviləsi ilə qoyduğumuz təməl XXI əsrdə Azərbaycan xalqının inkişafı, firavan həyatı, müstəqil Azərbaycan dövlətinin suverenliyinin daha da möhkəmlənməsi üçün gözəl imkanlar yaradır və inanırıq ki, XXI əsr müstəqil Azərbaycan dövləti üçün ən xoşbəxt dövr olacaqdır.” Ulu Öndər Heydər Əliyevin söylədiyi bu fikirlər reallığa çevrildi. Artıq 1994-cü il sentyabrın 20-si “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanmasından 30 il ötür. Bu müqavilənin imzalanması və onun gerçəkləşməsi müstəqil Azərbaycanın iqtisadi inkişaf konsepsiyasını təşkil edən düzgün neft strategiyasının həyata keçirilməsinin parlaq təzahürüdür. Bu müqavilə ən önəmli və həyatı dəyərlə malik beynəlxalq müqavilələrdən birincisi kimi tarixdə yer aldı. Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra bir sıra beynəlxalq müqavilələr imzalanmışdı, amma “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanması, məhz Azərbaycan iqtisadiyyatını irəliləyən doğru aparıcı amillərdən birinə çevrildi. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışlarının birində qeyd etdiyi kimi, “Bu gün Azərbaycanın uğurlu inkişafı timsalında biz məhz o illərdə atılmış addımların təzahürünü görürük. Görürük ki, ulu Öndər Heydər Əliyevin bütün başqa xidmətləri ilə bərabər, bu sahədə xalq qarşısında, dövlət qarşısında göstərdiyi xidmətlər ən yüksək qiymətə layiqdir. Biz - onun davamçıları bu sahədə öz işlərimizi davam etdiririk”. 1994-cü il sentyabrın 20-də Bakıdakı “Gülüstan” sarayında imzalanmış “Əsrin müqaviləsi” Azərbaycanın dinamik inkişaf yolunu müəyyən etdi. Müqavilə müasir və qüdrətli Azərbaycanın təməlini möhkəmlətdi, ölkənin bu gününün və gələcəyinin uğurlu inkişafına yol açdı. 1994-cü il sentyabrın 20-də Bakıda Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti ilə dünyanın 11 aparıcı neft şirkəti arasında “Azəri”, “Çıraq” və “Günəşli” yataqlarının birgə işlənilməsi və hasilatın pay bölgüsü ilə bağlı “Əsrin müqaviləsi” imzalandı. Daha sonra dünyanın 19 ölkəsini təmsil edən 41 neft şirkəti ilə daha 26 saziş imzalandı. “Əsrin müqaviləsi” adlandırılan bu saziş müstəqil Azərbaycanın neft salnaməsinə əbədi həkk olundu və böyük uğurların qazanılmasında müstəsna təşkil etdi.

“Kontraktın faydasını bu gün Azərbaycan dövləti, Azərbaycan xalqı görür”

Müqavilə müasir Azərbaycanın inkişaf perspektivləri baxımından, o cümlədən, iqtisadiyyatın dirçəldilməsi və şaxələndirilməsi prosesində olduqca mühüm rol malikdir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bildirdiyi kimi, “Əsrin kontraktı”nın imzalanması tarixi hadisədir: “Bu kontraktın faydasını bu gün Azərbaycan dövləti, Azərbaycan xalqı görür. Təsəvvür etmək çətindir ki, əgər “Əsrin kontraktı” imzalanmasaydı, Azərbaycan o vaxt nəyin hesabına öz iqtisadi inkişafını təmin edə bilərdi. Biz nəyin hesabına uğurla inkişaf edə bilərdik. “Əsrin kontraktı”nın bizim müstəqil tariximizdə xüsusi yeri, xüsusi rolu var”. 2001-ci ildə Ulu Öndər Heydər Əliyevin Sərəncamı ilə sentyabrın 20-si “Neftçilər Günü” kimi elan olundu. Hər il neftçilər öz peşə bayramlarını qeyd edirlər. Bu günü neftçilər həm “Əsrin müqaviləsi”ni, həm də peşə bayramı günü kimi qeyd edirlər. Ulu Öndər Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasətinə əsaslanan strategiyasının möhtəşəm nəticələrinin şahidiyik. “Əsrin müqaviləsi” ölkədə misli görünməmiş bir iqtisadi inkişafa yol açdı və Azərbaycanı müasir enerji mərkəzinə çevirdi.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasəti nəticəsində, “Əsrin müqaviləsi” Azərbaycanı investisiyalara açıq bir dövlətə çevirdi və xarici investorlar, bu layihə təsdiqini tapdıqdan sonra, sərbəst şəkildə ölkəmizə investisiya yatırmağa başladılar. 1994-cü ildən bu günə qədər ölkəmizə milyardlarla dollar həcmində xarici investisiyalar yatırıldı, neft sektorunun inkişafı isə, özlüyündə, qeyri-neft sektorunun da inkişafını təmin etdi. Digər tərəfdən, bu, iqtisadi inkişafın təməlinin qurulmasına imkan yaradı. Məhz bu layihədən əldə olunan gəlir sayəsində, Azərbaycan vətəndaşlarının sosial təminatının yüksəldilməsi is-

“Əsrin müqaviləsi” Azərbaycanı investisiyalara açıq dövlətə çevirdi

Prezident İlham Əliyev: “Kontraktın qüvvəyə minməsi Azərbaycanı yeni inkişaf yoluna çıxardı”

tiqamətində əsaslı addımlar atıldı və müxtəlif layihələr həyata keçirildi. Ölkədə sabitliyin yaranması isə yeni-yeni sahələr üzrə investisiyaların Azərbaycana cəlb olunmasına köməklik göstərdi. Bu da, nəticə etibarilə, ölkəmizdə regionların sosial-iqtisadi inkişafını və digər mühüm aspektləri özündə ehtiva edən genişmiqyaslı proqramların və konsepsiyaların reallaşmasına şərait yaradı.

Region və Avropa üçün uğurlu müqavilə

“Əsrin müqaviləsi”nə qədər Azərbaycan kifayət qədər yol gedib. Azərbaycan dövlətinin təbii sərvətlərinə sahib çıxmaq üçün atdığı addımlar “Əsrin müqaviləsi”ndə öz əksini tapıb. Dünyada təbii sərvətlərlə zəngin olan və onu dünya bazarına çıxaran dövlətlər çoxdur. Ancaq onlardan heç də hamısı uğur qazanmayıb. Uzaqgörən siyasətçi Ulu Öndər Heydər Əliyev “Əsrin müqaviləsi”ni imzalamaqla, yalnız Azərbaycan üçün deyil, region və Avropa üçün bir sıra problemləri həll etmiş oldu. Bu müqavilənin imzalanması güclü Azərbaycanın əsasını qoydu. Təməli Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən formalaşdırılan enerji siyasəti dünyanın ilk neft hasilatçılarından olan Azərbaycanı beynəlxalq enerji bazarlarında birbaşa iştirakçıya çevirdi. Nəticədə, enerji resursları ölkəmiz üçün yalnız dövlət gəlirlərinin artması mənbəyi deyil, həmçinin, ciddi geosiyasi alətə çevrildi. Azərbaycan, artıq dünya enerji təhlükəsizliyinə töhfə vermiş ölkələrdən sayılır. Qlobal arenada enerji təhizatçısı kimi Azərbaycanın müstəqil beynəlxalq siyasət həyata keçirmə imkanları möhkəmləndi. Azərbaycanın neft sənayesinin, ümumiyyətlə, iqtisadiyyatının inkişafında yeni dövrün əsasını qoyan “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanması ilə başlamış iş XXI əsrdə Azərbaycanın dinamik inkişaf yolunu müəyyən etdi. “Kontraktın qüvvəyə minməsi Azərbaycanı yeni inkişaf yoluna çıxardı və bu gün “Əsrin kontraktı” bizim neft sənayemizin inkişafında öz rolunu oynayır”, - deyərək Azərbaycan Prezidenti bildirib. Dövlət başçısının fəaliyyəti nəticəsində, neft və qazın bir neçə kəmərvasitəsi ilə Azərbaycandan Avropaya çıxarıl-

ması təmin edilib. Azərbaycan üçün nə vaxt da hər hansı bir kəmərdə təhlükə yaransa, hansısa bir hadisə baş verərsə, digər kəmərvasitəsi ilə təbii sərvətini xarici dövlətə çıxara biləcək. “Bakı-Tbilisi-Ceyhan” Əsas İxrac Boru Kəməri dünyada bənzəri olmayan mühəndis qurğusudur. Bu layihə Şərqi-Qərbi enerji dəhlizinin əsasını təşkil edir. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin məqsədyönlü və ardıcıl şəkildə həyata keçirdiyi qlobal, genişmiqyaslı və çoxşaxəli iqtisadi siyasəti nəticəsində, bu gün neft Azərbaycan xalqının rifahına xidmət edərək, ölkəmizin siyasi müstəqilliyinin, iqtisadi tərəqqisinin, insanlarımızın rifahının təmin edilməsinə yönəldilib. Bu müqavilə makroiqtisadi və sosial göstəricilərə öz təsirini göstərib. Tarixi reallıqlara, statistik göstəricilərə əsaslanaraq, deyərək ki, neft gəlirləri nəticəsində, baş vermiş iqtisadi sıçrayış əhalinin gəlirlərinin artmasına, yoxsulluğun azaldılmasına və başqa sahələrdə irəliləyişə səbəb oldu. Ölkədə aztəminatlı ailələrin sosial təminatı gücləndirilib, təhsil və səhiyyə sektorlarında, xüsusilə də, infrastrukturun yenilənməsi, xidmət səviyyəsinin artırılması və bu sahələrdə çalışanların əmək haqlarının artırılmasına diqqət yetirilib. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, Azərbaycan öz neft kapitalını insan kapitalına çevirir.

“ƏSRİN MÜQAVİLƏSİNDƏN” “YENİ ƏSRİN MÜQAVİLƏSİ”NƏ DOĞRU

2017-ci ildə Bakıda Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda “Azəri”, “Çıraq” yataqlarının və “Günəşli” yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və neft hasilatının pay bölgüsü haqqında düzəliş edildi və yenedən tərtib olunmuş saziş imzalandı. Bu, “Azəri-Çıraq-Günəşli” nəhəng neft yatağının işlənilməsində yeni dövrün başlanması kimi qiymətləndirilib. “Azəri-Çıraq-Günəşli” neft yatağının işlənilməsi 2050-ci ilə qədər uzadıldı. Müqavilənin uzadılması gələcək üçün uzunmüddətli çiçəklənməni və sabitliyi təmin edir. Bu müqavilə Azərbaycan üçün daha da əlverişlidir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev

qeyd edib ki, 1994-cü ildə imzalanmış kontraktın bizim maraqlarımızı tam təmin etməsinə baxmayaraq, bu dəfə isə, daha yaxşı şərtlərlə kontrakt imzalanır. Həqiqətən də, ölkəmizdə uğurla inkişaf etdirilən neft strategiyası, neftlə bağlı əldə olunan nailiyyətlərimiz, bilavasitə Ulu Öndər Heydər Əliyev qətiyyətinin nəticəsidir və bu gün Onun kursunun layiqli davamçısı Cənab İlham Əliyev tərəfindən davam etdirilir. İyirmi səkkiz il ərzində Azərbaycan böyük yol keçmişdir. Azərbaycanda enerji sektorunda böyük nailiyyətlər əldə edilmişdir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, Azərbaycan bu gün o ölkələrdəndir ki, öz hesabına yaşayır: “Bizim kifayət qədər böyük valyuta ehtiyatlarımız var, iqtisadiyyat dinamik şəkildə inkişaf edir, iqtisadi şaxələndirmə, neft-qaz amilindən asılılığın azaldılması istiqamətində çox önəmli addımlar atılmışdır və ölkəmizin gələcək inkişafı üçün nə siyasi, nə iqtisadi, nə də hər hansı bir başqa maneə və ya problem yoxdur”.

“Əsrin müqaviləsi”ndən “Yeni Əsrin müqaviləsi”nədək gedən yol Ümummilli Lider Heydər Əliyevin təməlini qoyduğu neft strategiyası əsasında reallığa çevrilib. Azərbaycanın iqtisadi potensialının ən vacib komponenti olan neft amilinin düzgün idarə edilməsi 44 günlük Vətən müharibəsində özünü göstərdi. Azərbaycanın dünyanın hərbi baxımdan ən güclü dövlətlər sırasına çıxmasında məhz bu siyasətin düzgün qurulması həlledici rol oynadı. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin iqtisadi prioritetlərin düzgün müəyyən edilməsi və Prezident İlham Əliyev tərəfindən bu siyasətin uğurla davam etdirilməsi nəticəsində güclü iqtisadiyyatımız bizə müdafiə sənayemizin inkişaf edilməsinə şərait yaradı, güclü Azərbaycan Ordusu formalaşdı. Bu ordu 30 ilə yaxın işğalda olan torpaqlarımızı Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə işğaldan azad etdi.

Ölkəmizin iqtisadi qüdrətinin, beynəlxalq nüfuzunun, xalqımızın firavan həyatının qarantına çevrilmiş uzunmüddətli enerji strategiyası bu gün də Azərbaycanın dinamik inkişafı ilə paralel irəliləyərək, bir-birindən parlaq zəfərlərə yol açır, neft-qaz sənayemizi daha yüksək zirvələrə aparır.

NƏZAKƏT ƏLƏDDİNQIZI

Qalib paralimpiyaçılarımız!

Dövlət başçısının Sərəncamları ilə "Paris-2024" Yay Paralimpiya Oyunlarının qalibləri mükafatlandırılıblar

"Əmək" ordeni, 3-cü dərəcəli "Əmək" ordeni, "Tərəqqi" medalı, "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fəxri diplomu" ilə təltif olunublar. Azərbaycanı Parisdə layiqincə təmsil etmək qürurverici hissidir. Bu hissi yaşayan idmançıları

Dünya arenasında idman ölkəsi kimi tanınan Azərbaycan

Əlbəttə ki, qazanılan bütün nailiyyətlərin əsasında Ümummilli Lider tərəfindən müəyyən edilən siyasi kurs və Prezident İlham Əliyevin bu siyasi kursu uğurla da

lərimizin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə edilməsində idman amili çox böyük rol oynayır. "Mən bunu bilərəm çalışırdım ki, gənclərdə vətənpərvərlik hissləri daim yüksək olsun" - deyən dövlət başçısı bildirib ki, məhz bu vətənpərvərlik hissləri, Vətənə olan sevgi, bağlılıq Vətən müharibəsində əsas rol oynadı".

Azərbaycanda yüksək intellektual səviyyəyə, vətənpərvərlik hissinə, milli düşüncəyə malik gənclər mühiti formalaşmışdır. Gənclər siyasəti gənc nəslin ictimai-siyasi həyatdakı rolunun artmasına, ölkənin aparıcı qüvvəsinə çevrilməsinə, bütövlükdə, kreativ gəncliyin formalaşmasına geniş imkanlar açmışdır. Ölkəmizdə gənc nəslin problemlərinin həlli, onların cəmiyyət həyatında layiqli iştirakının təmin olunması, milli-mənəvi dəyərlərə bağlılığının möhkəmləndirilməsi üçün dövlət səviyyəsində bütün zəruri tədbirlər həyata keçirilir. İdman sahəsinə ayrılan diqqət və göstərilən qayğı gənclərin bu sahəyə olan marağını artırır. Kütləvi

Müasir dövrdə əlilliyi olan şəxslərin cəmiyyətə inteqrasiyası üçün ən kütləvi vasitə idmandır. Paralimpiyaçılarımızın idmana olan sevgisi və yeni zirvələri fəth etmək arzusu minlərlə idmançının həyatına uğur gətirib. Azərbaycanın "Tokio-2020" Yay Paralimpiya Oyunlarında iştirakı və uğurlu qazanmaları Azərbaycan idman tarixində önəmli yer tutur. İdmanın 22 növü üzrə 529 dəst medal uğrunda keçirilən yarışlarda Azərbaycan millisinin 14 qızıl, 1 gümüş və 4 bürünc olmaqla, ümumilikdə 19 medal qazanması böyük nailiyyət oldu və bu Azərbaycanın 25 illik paralimpiya tarixində bu, ən uğurlu Paralimpiya Oyunları kimi tarixləşdi.

İdmançılarımız "Paris-2024" Yay Paralimpiya Oyunlarında uğurlu iştirak etdilər. Sentyabrın 8-dək davam edən Paris Paralimpiadalarında Azərbaycan 7 növdə 18 idmançı ilə təmsil olunurdu. "Paris-2024" Yay Paralimpiya Oyunlarında da idmançılarımız uğurlu qazanıblar.

Medal sıralamasında 169 ölkə arasında 28-ci yer

Qeyd edək ki, "Paris-2024" Yay Paralimpiya Oyunlarında 7 idman növü üzrə 18 idmançı ilə təmsil olunan Azərbaycan 4 qızıl, 2 gümüş və 5 bürünc olmaqla ümumilikdə 11 medal qazanıb. Ölkəmiz medal sıralamasında 169 ölkə arasında 28-ci yeri tutub. Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin Sərəncamı ilə qaliblər mükafatlandırılıblar. "Fransanın Paris şəhərində keçirilən XVII Yay Paralimpiya Oyunlarında Azərbaycan Respublikasının idmançıları və onların

məşqçiləri üçün yüksək nəticələrə görə mükafatların müəyyən edilməsi haqqında" Sərəncama əsasən, idmançıları və onların məşqçilərini həvəsləndirmək məqsədilə birinci yeri tutan hər bir idmançıya 200 000 (iki yüz min) manat, onun məşqçisinə 100 000 (yüz min) manat, ikinci yeri tutan hər bir idmançıya 100 000 (yüz min) manat, onun məşqçisinə 50 000 (əlli min) manat, üçüncü yeri tutan hər bir idmançıya 50 000 (əlli min) manat, onun məşqçisinə 25 000 (iyirmi beş min) manat verilib.

DÖVLƏT QAYĞISI

Dövlət başçısının "Azərbaycan Milli Paralimpiya komandası üzvlərinin təltif edilməsi haqqında" Sərəncamı ilə XVII Yay Paralimpiya Oyunlarında qazanılmış yüksək nailiyyətlərə və Azərbaycan idmanının inkişafında xidmətlərinə görə bir neçə idmançı və onların məşqçiləri orden və medallarla təltif ediləblər. Belə ki, "Şöhrət" ordeni, 1-ci dərəcəli "Vətənə xidmətə görə" ordeni, 2-ci dərəcəli "Vətənə xidmətə görə" ordeni, 3-cü dərəcəli "Vətənə xidmətə görə" ordeni, 1-ci dərəcəli "Əmək" ordeni, 2-ci dərəcəli

mız sırasında olan "Paris-2024" Yay Paralimpiya Oyunlarında paraatletika növündə T12 kateqoriyasında uzunluğa tullanmada qızıl medal qazanmış Azərbaycan idmançısı Səid Nəcəfzadə özünü xoşbəxt sanır. jurnalistlərə açıqlamasında deyib. Birinci Paralimpiadada bürünc medal əldə edən idmançımız bu dəfə bunu qızilla əvəzləyib.

vam etdirməsi faktı dayanır. Əlbəttə ki, qazandığımız tarixi Zəfər hər bir azərbaycanlının başını uca edib, onları qürurlandırır. Bu gün dünya ölkələrinə müxtəlif məqsədlərlə səfər edən insanlarımız Qalib xalqın nümayəndəsi olaraq fəxarət hissi keçirirlər. Dünya arenasında idman ölkəsi kimi tanınan Azərbaycanın idmançıları bu gün yarışlara qalib ölkənin nümayəndələri kimi qatılırlar. Xalqımızın və gənc-

olaraq bu sahəyə axın var. "Biz ləyaqətli xalq və böyük hörmətə layiq olan ölkəni təmsil edirik. Siz idmançılar bundan sonra, sizdən sonra gələn nəsillər həmişə müzəffər ölkəni təmsil edəcəksiniz" - deyən Prezident bildirib ki, bizim Qələbəmiz əbədidir, biz Qarabağı düşməndən azad edən xalqıq və o torpaqlarda həyat yaradan, həyat quran xalqıq.

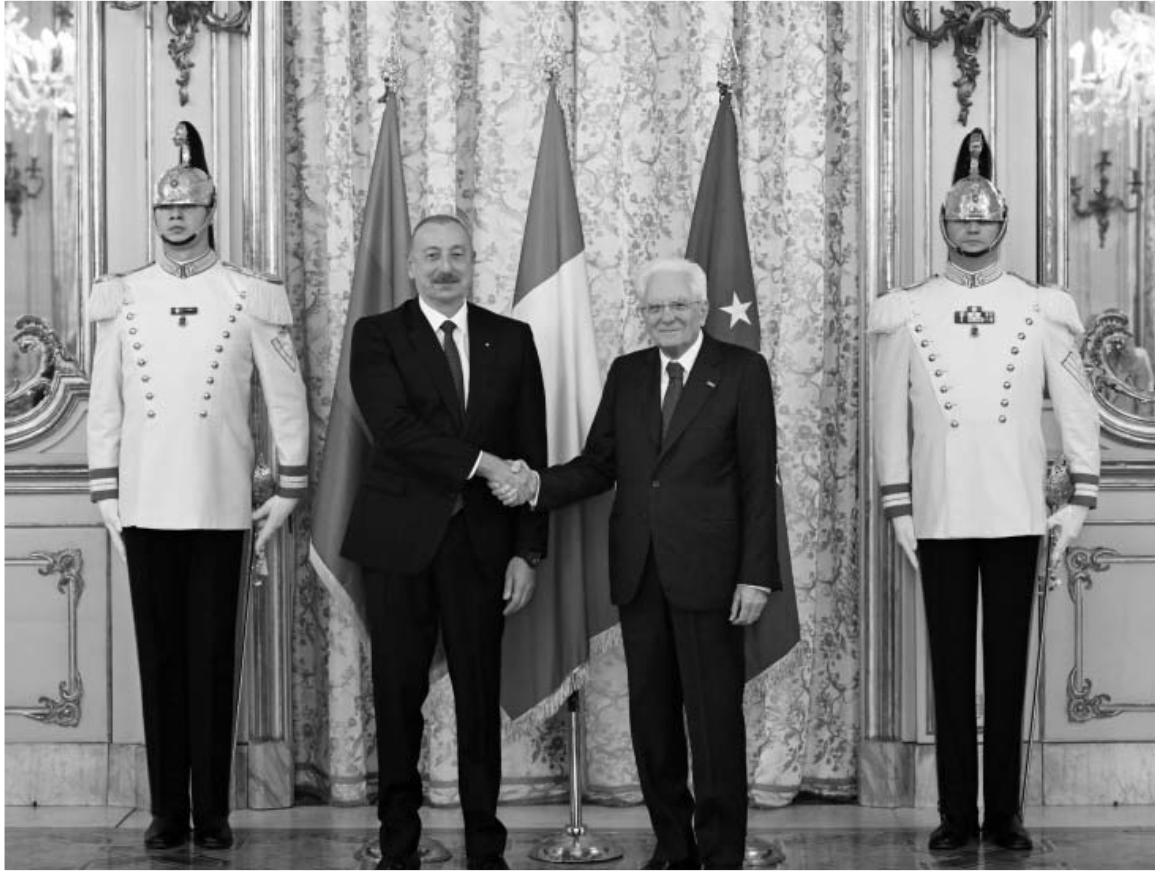
ZÜMRÜD BAYRAMOVA

Müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra Azərbaycanın öz enerji daşıyıcılarını dünya bazarına çıxarması məsələsində İtaliyanın rolu danılmazdır və bu baxımdan da ölkələrimiz arasındakı münasibətlərdə iqtisadi əməkdaşlıq olduqca əhəmiyyətlidir. Məhz enerji daşıyıcılarımızın dünya bazarına çıxarmasında İtaliyanın müsbət rolu hələ də qalmaqdadır. Ölkəmizin İtaliya ilə münasibətlərinin dostluq, qarşılıqlı və əməkdaşlıq xətti üzrə getdikcə dərinləşməsi də təsadüfi deyil.

Ölkələrimiz arasındakı münasibətlərin daha da yaxşılaşması, əməkdaşlıq, dostluq səviyyəsinə çatması heç də təsadüfi deyil

Bildiyimiz kimi, neft-qaz müqavilələrindən əldə edilən məhsulun dünya bazarına çıxarılmasında İtaliyadan müstəsna rolu var və bu, ölkələrimiz arasındakı münasibətlərin inkişafına təsirsiz ötüşməyib. Bəli, həmin məqam iki ölkə arasında, Azərbaycan və İtaliya arasında əməkdaşlığının şaxələndirilməsi üçün əlverişli mühit yaradıb. Məhz

Strateji səviyyəyə yüksələn İQTİSADI TƏRƏFDAŞLIQ

nəqlini 2025-ci il 1 yanvar tarixindən etibarən tam dayandıracağını bəyan edirsə, deməli, qış aylarında İtaliyanın təbii qaza ehtiyacı daha da artacaq. Sözsüz ki, nəticədə də dostluq münasibətləri fonunda Azərbaycan İtaliyaya zəruri qaz təchizatı üçün kifayət qədər həmin ölkəni təmin edəcək. Deməli, bu ortada olan statistik göstərici ən yaxın zamanda əhəmiyyətli dərəcədə artacaq.

İnvestisiya yatırılması münasibətlərin yaxınlığına, etimad mühitinin olmasına dəlalət edir

Heç də diqqətdən yayınan deyil ki, bu zamana qədər İtaliya şirkətləri tərəfindən Azərbaycan iqtisadiyyatına 770 milyon ABŞ dollarından çox investisiya qoyulub. Bu rəqəm ölkəmizə olan marağın, eləcə də etibarın təzahürüdür. Azərbaycan özü də İtaliyaya kifayət qədər sərmayə yatırır. Ölkəmizin İtaliyaya yatırdığı sərmayələrinin həcmi nə az, nə çox, düz 1,7 milyard ABŞ dolları təşkil edirsə, deməli, ölkəmizin də, bizim də marağımız var və biz də dost ölkəyə etibar edirik. Ölkələrimiz arasında iqtisadi əlaqələr əsasən neft-qaz və enerji sektorunu əhatə etsə də, son illərdə qeyri-neft sektoru üzrə də ciddi əməkdaşlıq

bele bir mühitdə, belə bir şəraitdə ölkələrimiz arasında qarşılıqlı iqtisadi münasibətlər günü-gündən dərinləşməkdədir və inkişafı da göz önündədir. Hal-hazırda Azərbaycan və İtaliya münasibətləri çoxşaxəlidir. Bu münasibətlər neft-qaz, enerji, kənd təsərrüfatı, tikinti, hərbi sənaye və digər istiqamətlərdə özünü göstərməkdədir. Bir sözlə, ölkələrimiz arasındakı münasibətlərin daha da yaxşılaşması, hətta əməkdaşlıq səviyyəsinə belə çatması əbəs yerə, eyni zamanda təsadüfi də deyil. Həmin münasibətlərin bundan sonra daha da yaxşılaşacağı proqnozunu verməkdə də hər kəs haqlıdır. Çünki hər iki ölkə buna maraqlıdır və ölkələrimiz arasındakı münasibətlərin dərinləşməsi ilk növbədə, iqtisadi baxımdan həm İtaliya, həm də Azərbaycan üçün olduqca faydalıdır. Buna görə də əməkdaşlıq get-gedə daha da artır və artıq həmin münasibətlər dostluq müstəvisindədir.

Tərəflərin imzalanan bəyannaməyə sadıqlıq münasibətlərin

yüksələn xətt üzrə inkişafını təmin edir

Göründüyü kimi, artıq uzun illərdir ki, Azərbaycan və İtaliya strateji tərəfdaşlar kimi tanınırlar. Əməkdaşlığın bu səviyyəyə çatması bütün dünyada başadüşüləndir və məntiqlidir. Ölkə rəhbərimiz cənab Prezident İlham Əliyevin sentyabrın 6-da "Dünya, Avropa və İtaliya haqqında bilgiler" mövzusunda həsr olunmuş Beynəlxalq Çernobio Forumunda "Yeni geosiyasi şəraitdə Azərbaycanın rolu" adlı sessiyadakı çıxışından da bəlli olur ki, əməkdaşlığımız tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəlib. Xatırladaq ki, Azərbaycan ilə İtaliya arasında olan bu səviyyədə, dostluq və tərəfdaşlıq həddində olan əməkdaşlığı rəsmiləşdirən müvafiq bəyannamə düz on il bundan əvvəl imzalanıb və tərəflərin bu bəyannaməyə sadıqlıq münasibətlərinin yüksələn xətt üzrə inkişafını təmin edir. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, hələ bundan sonra əlaqələr daha da genişlənəcək və əlaqələrin daha böyük əhəmiyyət kəsb edəcəyi də zərrə qədər şübhə doğura bilməz.

Gözləntilər daha da böyükdür və münasibətlərin genişlənməsi üçün əsaslı zəmin də var

Diqqətə çatdıraq ki, İtaliyanın bir nömrəli neft təchizatçısı məhz Azərbaycandır. Təkcə keçən il iki ölkə arasında ticarət dövriyyəsi 15 milyard 685 milyon dollar həddində olub və bu rəqəm özü də çox şeydən xəbər verir. İlk növbədə ondan xəbər verir ki, ticarət dövriyyəsində artım var. Məsələn, son illərin statistik göstəricilərini müqayisə etdikdə görürük ki, ölkələr arasında ticarət dövriyyəsi son 4 ildə 3,4 dəfə artıb. Onu da unutmmaq lazım deyil ki, Cənub Qaz Dəhlizinin son seçməti olan Trans-Adriatik Qaz Boru Xəttinin çıxış nöqtəsi məhz İtaliyadır. Azərbaycanın ən böyük qaz ixrac sisteminin həmin xətt olduğunu da nəzərdən qaçırmamalıyıq. Elə

bunu nəzərə aldıqda, məhz ötən il Azərbaycanın ümumi xarici ticarət dövriyyəsinin 30 faizindən çoxunun elə İtaliyanın payına düşməsi də göründüyü kimi, səbəbsiz sayılmır. Ötən il ərzində təxminən 5 milyard avroya yaxın dəyərinə 10 milyard kubmetrə yaxın həcmdə İtaliyaya qaz ixrac olunub və xatırladaq ki, İtaliya Azərbaycan qazının nəqlinə 2020-ci il dekabrın 31-dən başlayıb. Deməli, ən qısa zamanda belə bir geniş həcmdə qaz nəqlinə nail olunub. Yeni çox böyük artım müşahidə olunub. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, Azərbaycanla iqtisadi tərəfdaşlığa İtaliya tərəfi böyük marağ göstərir. Onu da nəzərə çatdıraq ki, gözləntilər daha da böyükdür və 2025-ci ildən münasibətlərin daha da genişlənməyi, tərəfdaşlığın daha da artacağı gözlənilir. Bunun üçün sözün əsl mənasında əsaslı zəmin də var. Məsələn, ekspertlər belə hesab edirlər ki, Ukrayna öz ərazisindən Rusiya qazının

əlaqələri qurulub. Azərbaycanın sənaye, tikinti, ticarət, kənd təsərrüfatı, rabitə, xidmət və digər sektorlarında İtaliyanın 114 şirkəti fəaliyyət göstərir. İtaliya şirkətlərinin həmçinin ölkəmizin neft-qaz sektorunda dəyəri məhz 9,9 milyard dollar olan 277 layihədə, qeyri-neft sektorunda isə dəyəri məhz 708 milyard dollar olan 37 layihədə podratçı kimi iştirak etmələri özü də çox şeydən xəbər verir. İlk növbədə ondan xəbər verir ki, Azərbaycanın qeyri-neft ixracında İtaliyanın payı artmaqdadır. Unutmmaq lazım deyil ki, qarşılıqlı hörmət və dərin münasibətlərə, dostluq münasibətlərinə əsaslanan əməkdaşlıqdan bəhrələnərək ölkələr bir-birlərinə investisiya yatırır. Görünür, Azərbaycanın İtaliyaya, İtaliyanın da Azərbaycana investisiya yatırması münasibətlərin yaxınlığına, etimad mühitinin olmasına dəlalət edir.

İnam Hacıyev

İran Zəngəzur dəhlizindən niyə qorxur?

Ermənistanla Azərbaycan arasında Zəngəzur dəhlizi - Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvan arasında quru əlaqəni təmin etmək üçün nəzərdə tutulmuş nəqliyyat marşrutu ilə bağlı mübahisələrdə İran faktoru meydana çıxıb. İran mediası yazıb ki, Tehran layihəyə qəti etirazını Bakı ilə birlikdə onu fəal şəkildə dəstəkləyən Moskvaya çatdırmaq üçün "diplomatik addımlar atıb". Tehran müttəfiqi Ermənistanla əlaqəni itirməkdən qorxur, çünki onun ərazisindən salınmalı olan dəhliz ekstraterritorial nəzarəti nəzərdə tutur. Bu arada Bakı əmindir ki, İranın iddiaları sırf iqtisadi xarakter daşıyır - Tehran Araz çayının sahili boyunca dəhliz tikmək istəyir.

İran mediası, o cümlədən İslam İnqilabı Keşikçiləri Korpusuna (SEPAH) yaxın olan Tasnim agentliyi yazıb: "Tehran guya Rusiyanın Zəngəzur dəhlizinin yaradılmasını fəal şəkildə dəstəkləməsindən narazıdır - bu ərazidən keçməlidir. Ermənistanın Sünik rayonunun (Zəngəzur) ərazisidir və Azərbaycanın əsas hissəsini onun eksklavı ilə birləşdirir". Agentlik daha əvvəl layihəyə qarşı çıxan İranın "Rusiya tərəfinə müvafiq mesajı çatdırmaq üçün diplomatik addımlar atıldığını" bildirib. Məsələ burasında idi ki, sentyabrın 2-də İran İslam Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi Rusiya səfiri Aleksey Dedovu görüşə çağırıb. "Görüş zamanı İran rəsmisi (İran Xarici İşlər Nazirliyinin Avrasiya məsələləri üzrə departamentinin rəhbəri Müctəba Dəmirçilu) Qafqazda baş verən cari hadisələrlə bağlı fikirlərini bölüşüb. O, həmçinin İranın regionda sülh və sabitliyin bərpasına və region ölkələri arasında əməkdaşlığın təşviqinə dəstək mövqeyini vurğulayaraq əlavə edib ki, Tehran beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərdə hər hansı dəyişikliyə və regionda geosiyasi dəyişikliklərə qarşıdır", - deyir İran Xarici İşlər Nazirliyi daha sonra bildirib.

Bu bəyanatda Moskvanın mövqeyindən narazılığın bir işarəsi də yox idi. Bu arada Qərb və İran KİV-ləri, o cümlədən Britaniyanın "The Guardian" və eyni "Tasnim" nəşri İran Xarici İşlər Nazirliyində keçirilən görüşü Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı Moskva ilə Tehran arasında münasibətlərin soyumasının birmənalı təsdiqi kimi qiymətləndirib. Moskva əmindir ki, Rusiya, Ermənistan və Azərbaycan liderlərinin 2020-ci il noyabr tarixli üçtərəfli bəyanatında (bu sənəd Qarabağda 44 günlük müharibəyə son qoyub) qeyd olunan dəhliz barədə danışılıb. Avqustun 28-də Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova deyib: "Moskva Bakı və İrevan arasında sazişlərin "hər iki tərəf üçün məqbul şərtlərlə" qarşılıqlı razılaşma əsasında həyata keçiriləcəyindən irəli gəlir.

Bu arada, demək olar ki, 2020-ci il üçtərəfli bəyanatın imzalanmasından dərhal sonra Ermənistan tərəfi bu sənəddə "Zəngəzur dəhlizi" sözlərinin olmadığını israr

etməyə başlayıb. İrevandakı bu hal "Rusiya FTX-nin Sərhəd Xidməti"nin nəzarəti altında Sünik (Zəngəzur) vasitəsilə Azərbaycanın əsas hissəsi arasında nəqliyyat marşrutunun çəkilməsi haqqında sazişdən çıxmaq üçün kifayət qədər əsas hesab edilib (bəyanatda deyilir). Xarici nəzarətlə bağlı eyni məqam İranın narazılığına səbəb olur. "Azərbaycan bir yol üçün xüsusi rejim nəzərə alınmaqla dəhlizin açılmasını təklif edir (bunun nədən ibarət olduğu hələ dəqiqləşdirilməyib, lakin yüklərin daşınması ilə bağlı bütün prosedurların mümkün qədər sadələşdirilməsi gözlənilir. Rusiya onun iştirakını tələb edir, İran isə bütün bunlara qarşı çıxır. Danışıqlar bu çətin şəraitdə gedir", - deyir azərbaycanlı politoloq Fərhad Məmmədov bildirib.

İranın nəqliyyat infrastrukturunun tikintisi və inkişafı üzrə ekspert Morteza Naserian İranın Mehr xəbər agentliyi ilə söhbətində deyib: Bakının nəzarəti altında dəhlizin açılması son nəticədə İranın qonşu Ermənistan respublikası ilə birbaşa əlaqəni itirməsinə səbəb ola bilər.

Bu arada ...

İran rəsmi səviyyədə Zəngəzur dəhlizi layihəsindən açıq-aşkar narazılığını cəmi bir dəfə dilə getirib. İyul ayında Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanla görüşündə

İranın ruhani lideri Əli Xamneyi dəhlizin "Ermənistanın maraqlarına cavab vermədiyini" deyib. Digər ifadələr daha sadə və təmkinlidir. Belə ki, sentyabrın 9-da İran Xarici İşlər Nazirliyinin nümayəndəsi Nasser Kənanı mövqeyi aydınlaşdırmaq qərarına gələrək, belə bir açıqlama verib: "Tehran Cənubi Qafqazın bütün ölkələrinin ərazi bütövlüyünə hörmət şərti ilə regionda nəqliyyat marşrutlarının bərpasını dəstəkləyir". Diplomət vurğulayıb: "İran tərəfi öz mehriban qonşuluq siyasəti çərçivəsində Cənubi Qafqazda davamlı sülhün qorunmasına çalışır və "3+3" formatından (Ermənistan, Azərbaycan, Rusiya+Türkiyə, İran, Gürcüstan), region ölkələri və onların qonşuları arasında regional qarşılıqlı fəaliyyətin vahid mexanizmindən istifadə olunmasının tərəfdarıdır.

İranın xarici işlər naziri Abbas Əraqçı bu yaxınlarda mövzunu şərh edərək vurğulayıb: "Qonşularımızın ərazi bütövlüyünə şimaldan, cənubdan, şərqdən və ya qərbdən hər hansı təhdid və ya sərhədlərə yenidən baxılması qətiyyətlə qəbul edilməzdir və İran üçün qırmızı xəttidir". Nə nazir, nə də onun müavinləri Rusiya Federasiyası və Azərbaycanla bağlı hər hansı tənqidi açıqlama verməyiblər.

Azərbaycanlı deputat Rasim Musabəyovun fikrincə, İranın dəhlizlə bağlı iddiaları sırf iqtisadi xarakter daşıyır - Tehran öz dəh-

lizini yaratmaq istəyir. "İran kompromis kimi Araz çayının sahili boyu yolu təklif edir, lakin Azərbaycanın da bu dəhlizi maliyyələşdirəcəyi ümidi ilə bu işə başlamaq üçün heç bir tədbir görmür", - deputat qeyd edib. Onun sözlərinə görə, layihə reallaşarsa, İran Bakı üzərində əlavə təsir niçəqləri əldə edəcək, çünki o, istənilən vaxt nəqliyyata icazə verib-verməməyə qərar verə biləcək.

Ermənistan Rusiyanı ittiham edib

Politoloq Hrant Mikaelyan sırf iqtisadi maraqlarla bağlı fikirlərlə razılaşmır. Onun fikrincə, İranın Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı narahatlığı geosiyasi risklərlə bağlıdır: "İranın perimetri boyunca ABŞ-ın ciddi təsiri və ya qeyri-sabitliyin yüksək səviyyədə olduğu kifayət qədər ölkə var. Ona görə də İran özünü kifayət qədər təcrid olunmuş və təzyiqlə altında hiss edir. Bu mənada Ermənistan cəlbedici tərəfdaş kimi görünür. Dəhlizin tikintisi ekstraterritorial nəzarəti nəzərdə tutur ki, bu da Ermənistanın faktiki olaraq bu ərazi üzərində suverenliyini itirməsi deməkdir. Müvafiq olaraq, bu kontekstdə İran Ermənistanı ondan kəsmək cəhdlərini son dərəcə mənfəi qarşılayır".

V.VƏLİYEV

Azərbaycan və İtaliya strateji tərəfdaş ölkələrdir

“Azərbaycan ilə İtaliya arasında münasibətlərin tarixi çox qədimdir. İtaliya Azərbaycanın Avropada ən qədim dövrlərdən diplomatik əlaqələr saxladığı ölkələrdən biridir. Hələ orta əsrlərdə Səfəvilər sarayında Venesiya və Genuya respublikalarının daimi elçilərinin fəaliyyət göstərmələri barədə tarixi faktlar məlumdur”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında YAP Yasamal rayon təşkilatının sədri Bəxtiyar Nəbiyev deyib. O bildirib ki, 1991-ci ildə Azərbaycan dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra iki ölkə arasında münasibətlərdə yeni səhifə ümummilli lider Heydər Əliyevin 1997-ci ildə İtaliyaya gerçəkləşdirdiyi səfərdən sonra açılmışdı. Məhz həmin səfərdən sonra Azərbaycan - İtaliya münasibətlərinin hüquqi müqavilə bazası genişlənmiş və müxtəlif sahələrdə əməkdaşlıq inkişaf etməyə başlamışdı. Böyük siyasi xadim Heydər Əliyevin 1997-ci ilin sentyabrında İtaliyaya səfəri nəticəsində ölkələr arasında siyasi, iqtisadi, mədəni və texniki əməkdaşlıq üzrə yeddi saziş imzalanmışdı.

Bildirik ki, Dünyada etibarlı tərəfdaş və nüfuzlu dövlət kimi tanınan Azərbaycan səmərəli ikitərəfli münasibətlərə və beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq əlaqələrinə üstünlük verir. Bu baxımdan bir çox dövlətlər Azərbaycanın beynəlxalq münasibətlər sistemində fəal rolunu, pragmatik xarici siyasət kursunu yüksək qiymətləndirir, respublikamızla müxtəlif sahələri əhatə edən əlaqələrin inkişafına böyük önəm verirlər.

Sonrakı dövrlərdə Prezident cənab İlham Əliyevinəzmkar və uğurlu diplomatik siyasəti nəticəsində Azərbaycan-İtaliya münasibətləri tamamilə yeni səviyyəyə yüksəldi. Ümumiyyətlə, ölkələrarası münasibətlərdə qarşılıqlı səfərlər xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Bu mənada Azərbaycan ilə İtaliya arasında yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərlər münasibətlərimizin dinamikasını nümayiş etdirən növbəti amildir. Belə ki, İtaliya Prezidenti Sergio Mattarellanın 2018-ci ilin iyulunda Azərbaycana ilk dövlət səfəri də əlaqələrimizin inkişafında xüsusi yer tutur. Bu səfərdən sonra Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 2020-ci ilin fevralında İtaliyaya dövlət səfəri reallaşdı. Beləcə qarşılıqlı münasibətlər daha sıx xarakter daşımağa başladı. Dövlətimizin başçısının 2022-ci ildə İtaliyaya növbəti səfəri iki ölkə arasında əlaqələrin dinamik şəkildə inkişaf etdiyini göstərir. Həmin səfər zamanı İtaliya-Azərbaycan Universitetinin yaradılması ilə əlaqədar imzalanmış sənədlərin mübadiləsi mərasiminin keçirilməsi, həmçinin dövlətimizin başçısının Çernobbio şəhərində keçirilən beynəlxalq forumda iştirakı və çıxışı, həmçinin bu ilin iyunda İtaliyanın “Leonardo” şirkətinin istehsalı olan “C-27J Spartan” tipli hərbi nəqliyyat təyyarəsinin ölkəmizə təhvil verilməsi və digər faktlar iki ölkə arasında əməkdaşlıq sahələrinin genişlənməsinin bariz nümunəsidir. Qeyd olunmalıdır ki, İtaliyanın dövlət və hökumət nümayəndələri, o cümlədən nazir və nazir müavinləri də Azərbaycana mütəmadi olaraq səfərlər həyata keçirirlər.

Ölkələrimizin enerji sahəsində əməkdaşlığı da yüksək səviyyədedir. İtaliya Azərbaycandan xam neft və neft məhsullarının ixracında ən iri ticarət tərəfdaşına çevrilib. Cənub Qaz Dəhlizi və onun tərkib hissəsi olan Trans-Adriatik qaz boru kəməri (TAP) ikitərəfli enerji əməkdaşlığını və İtaliyanın enerji təhlükəsizliyini möhkəmləndirən vacib amildir. Ötən il TAP kəməri vasitəsilə İtaliyaya təqribən 10 milyard kubmetr qaz ixrac olunub ki, bu da Azərbaycanın bu ölkənin enerji təhlükəsizliyinə töhfəsinin təzahürüdür. Ölkəmizlə Avropa İttifaqı arasında əldə edilən razılaşmaya əsasən, 2027-ci ilə qədər Azərbaycan qazının tədarükü ildə azı 20 milyard kubmetrə çatmalıdır. Təbii ki, bu həcm Avropaya çatdırılmasında Cənub Qaz Dəhlizinin bir hissəsi olan TAP da mühüm rol oynayacaq.

Əlaqələrin dinamik inkişafından bəhs edərkən cari ilin sentyabr ayının 4-də Prezident cənab İlham Əliyevin İtaliya Respublikasına növbəti rəsmi səfərini qeyd etmək yerinə düşər. Bu rəsmi səfər ölkələr arasındakı inkişaf perspektivləri prizmasından çox əhəmiyyətli olmasını və Avropada mühüm strateji coğrafi və iqtisadi əhəmiyyətə malik olan İtaliya Respublikası ilə Azərbaycan arasında

çox sıx əməkdaşlıq əlaqələrinin mövcudluğunun bir daha təsdiq etmişdir. Səfər çərçivəsində sentyabrın 5-də İtaliya Prezidenti Sergio Mattarella, İtaliya Nazirlər Şurasının sədri Ciorcia Meloni, bir sıra rəsmi şəxslər görüş və imzalanan sənədlər əlaqələrin inkişafında yüksək tempə davam etməsinin əyani sübutudur.

Qeyd edək ki, Prezident cənab İlham Əliyevin İtaliya Respublikasına səfəri çərçivəsində ən əhəmiyyətli məqamlardan biri sentyabr ayının 6-də “Dünya, Avropa və İtaliya haqqında bilgiler” mövzusunda həsr olunmuş “The European House - Ambrosetti” beyn mərkəzi tərəfindən təşkil edilmiş 50-ci yubiley Beynəlxalq Çernobbio Forumunda iştirak etməsi və forumda “Yeni geosiyasi şəraitdə Azərbaycanın rolu” adlı sessiyada çıxış etməsidir.

Qeyd edək ki, 1965-ci ildən fəaliyyət göstərən “The European House - Ambrosetti” İtaliyanın idarəetmə-məsləhət xidməti sahəsində aparıcı beyn mərkəzi hesab olunur. Mərkəz Avropa və onun hüdudlarından kənarında ofislərə və geniş tərəfdaşlıq şəbəkəsinə malikdir. Dünyanın beyn mərkəzləri ilə bağlı aparıcı reytinglərə əsasən İtaliyada birinci və Avropada ilk onluqda qərarlaşan “The European House - Ambrosetti” İtaliya və Avropa şirkətləri üçün əhəmiyyət daşıyan məsələlərin müzakirə olunduğu forumlar və müxtəlif tədbirlər təşkil edərək İtalyan şirkətlərinin global tərəfdaşları ilə əlaqələrinin yaradılmasına və əməkdaşlığın təşviqinə xidmət edir. “The European House - Ambrosetti”, eyni zamanda, İtaliya və Avropa üçün potensiala malik ölkələrlə əməkdaşlığın təşviqinə müsbət təsir etmək imkanı olan və ikitərəfli iqtisadi gündəmləri inkişaf etdirmək iqtidarında olan liderləri bir araya gətirərək yüksək səviyyəli müzakirə platformaları təqdim edir. Bu da öz növbəsində təbii ki, forumda Prezident cənab İlham Əliyevin iştirakı və çıxışı etməsi Azərbaycan Respublikasının Avropada, eləcə də, dünyada böyük nüfuzla malik olmasını bir daha təsdiq edir.

Forumda Prezident cənab İlham Əliyevin çıxışı dünyanın aparıcı media orqanlarında geniş yer ayrılıb. Azərbaycan Liderinin ölkəmizin ərazi bütövlüyündə və suverenliyinin bərpasının təkəcə Qafqazda deyil, daha geniş regionda baş vermiş ən böyük geosiyasi dəyişiklik adlandırması xüsusi olaraq diqqətə çatdırılıb. Eyni zamanda, torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsinə hazırda ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa etməyə cəhd göstərən ölkələr üçün yaxşı nümunə olduğu vurğulanıb. Prezident İlham Əliyev iki ölkə arasında müntəzəm siyasi təmasların olduğunu da diqqətə çatdırıb. Bu, Azərbaycan Prezidentinin 2020-ci ildən bəri İtaliyaya 3-cü səfəri idi. Onu da qeyd edək ki, Prezident Mattarella 2018-ci ildə Azərbaycana səfər etmişdir. Dövlət başçıları arasındakı yüksək səviyyəli siyasi təmaslar Azərbaycanla İtaliyanın yaxın

siyasi tərəfdaş olduğundan xəbər verir. Həmçinin çıxışda diqqətə çatdırıldı ki, İtaliya Azərbaycanın dünyada bir nömrəli ticarət tərəfdaşdır. Ötən il ölkələrarası ticarət dövriyyəsi 16 milyard ABŞ dollarına çatıb. Əlaqələrin genişlənməsi üçün potensial yalnız enerji sektoru üzrə deyil, digər sektorlar üzrə də mövcuddur. Bütün bunlar təsdiqləyir ki, Azərbaycanla İtaliya çox yaxın tərəfdaş ölkələrdir.

Çıxışda enerji məsələlərinə də geniş yer verilib. Ölkə Prezidenti qeyd edib ki, enerji

təhlükəsizliyi milli təhlükəsizliyin ayrılmaz parçasıdır. Azərbaycandan İtaliyayaqədər uzanan, Cənub Qaz Dəhlizi adlanan 3500 kilometrlik inteqrasiya edilmiş boru kəməri sistemi bu gün 10 ölkənin enerji təhlükəsizliyini təmin edir. Hazırda 10 ölkə Azərbaycandan qaz alır və onlardan 7-si Avropa İttifaqının üzvüdür. Bu səbəbdən Avropa Komissiyası Azərbaycanı ümumavropa qaz təchizatçısı və etibarlı tərəfdaş adlandırır. Boru kəmərinin başlanğıcı Azərbaycandan və İtaliyaya qədər uzanır. Ancaq marşrut boyu mövcud olan əlavələr və interkonnektorlar sayəsində bu kəmərdə daha geniş coğrafiyanı əhatə edir. Burada da artım üçün güclü potensial var. Bu gün biz ən azı üç Avropa ölkəsi ilə qaz təchizatına dair danışıqlar aparırıq.

Ölkə prezidentinin çıxışında humanitar məsələlərə də toxunulub. Artıq İtaliya - Azərbaycan Universiteti fəaliyyətə başlayıb və bu, iki ölkə arasında əməkdaşlığın şaxələndirilməsinin gözəl nümunəsidir. İtaliyanın beş aparıcı universitetinin və onların Azərbaycandan olan tərəf-müqabiləri bu müştərək təsisatı yaradıblar. Bu, gələcək əməkdaşlıq üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edəcək.

Beləliklə, Azərbaycan-İtaliya münasibətləri hazırda yeni inkişaf mərhələsinə yaşayır, strateji tərəfdaşlığa əsaslanan əlaqələrin möhkəmlənməsi üçün yeni səhifələr açılır. Əminliklə demək olar ki, strateji tərəfdaş olan Azərbaycan ilə İtaliya arasındakı qarşılıqlı münasibətlər bundan sonra da uğurla inkişaf edəcək. Bundan əlavə, qeyd etmək yerinə düşər ki, iki ölkə arasındakı hərtərəfli əlaqələrin inkişafında keyfiyyətə və kəmiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoyması heç şübhəsiz Cənab Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə əldə olunan şanlı Qələbələrdir”.

S. Hüseyinli

“Ermənistan dalan dövlət olaraq qalmaqda davam edəcək”

“Ermənistanın sürətli şəkildə silahlanması, öz ərazilərini ayrı-ayrı Qərb dövlətlərinin hərbi birliklərinin üzün açması, sorğuların nəticələrinə görə bu ölkədə revanşist hisslərin hər keçən gün yüksəlməsi və ayrı-ayrı sərhəd bölgələrində atəşkəsin pozulması fonunda baş verənlər bir daha sübut edir ki, Ermənistan sülhə hazır deyil və bu ölkənin rəsmilərinin sülhlə bağlı açıqlamaları daha çox siyasi manipulyasiya təsiri bağışlayır”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında politoloq Rəşad Bayramov deyib. O bildirib ki, artıq hər kəs qəbul edir ki, Ermənistan hakimiyyətinin müstəqil qərar qəbul etmək səlahiyyəti yoxdur: “Paşinyan hökumətinin Qərbin maraqlarından çıxış etməsi və Qərb dövlətlərinin Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin gərgin qalmasına öz maraqlarını təmin etmək üçün fərsət kimi baxması sülh istiqamətində konkret addımların atılmasının qarşısını alır.

Ona görə də Paşinyan hakimiyyəti hər dəfə fərqli bəhanələr ortaya qoyaraq anormal təkliflər irəli sürür. Paşinyan hakimiyyətinin konstitusional dəyişikliklərlə bağlı tələblərin yerinə yetirilməsinə imtina etməsi və bu məsələnin sülh sazişinin mətnindən ümumiyyətlə çıxarılması ilə bağlı təklifləri, referendumun 2027-ci ildə keçirilməsi haqqında bəyanat yayması, Naxçıvan istiqamətində ərazilərimizin atəşə tutulması və s. faktlar bir daha sübut edir ki, İrəvan sülhə hazır deyil.

Sərhəd ərazilərdə davamlı şəkildə tərxiatların olması, ərazilərimizin atəşə tutulması da vəziyyəti gərginləşdirməyə və sülh istiqamətində real addımlardan yayınmağa hesablanıb. Bunları nəzərə alaraq Ermənistanın sülh istəmədiyi gün kimi aydın olur. Amma məsələ burasındadır ki, Ermənistan müharibədən də çəkinir. Çünki Ermənistanın Azərbaycanla müharibə aparmaq və nələrisə dəyişmək imkanları yoxdur. Paşinyan və komandası yaxşı başa düşür ki, növbəti müharibə Ermənistanı daha acınacaqlı duruma sala bilər. Belə ki, müharibənin yenidən başlayacağı halda nə ABŞ nə də Fransa əsgərləri onların yerinə döyüşə girməyəcək. Ermənistanın indiki halda istədiyi nə müharibə nə sülh variantıdır. Onlar bununla vəziyyəti dondurulmuş şəkildə saxlamağa və gələcəkdə vəziyyətin dəyişməsinə ümid edirlər.

Tərxiatlarla Azərbaycanı cavab verməyə məcbur etmək və daha sonra Ermənistanın təhlükəsizliyi adı altında Qərb qoşunlarını Ermənistana yerləşdirmək planları var. Başqa sözlə desək məqsəd alınan tapşırıqlara uyğun olaraq Cənubi Qafqazda gedən geosiyasi proseslərə kənarından müdaxilələrə imkan yaratmaqdan ibarətdir. Amma Ermənistan tərəfi bir adi həqiqəti anlamır və ya anlamaq istəmir ki, sülh olmayacağı halda bundan ən çox itirən məhz Ermənistan olacaq. Dalan dövlət olaraq qalmaqda davam edəcək və nəticədə öz müstəqilliyini də tamamilə itirəcək”.

Səbinə

Qubad İbadoğlu Əli Kərimliyə etiraz etdi

Nə qədər biabırçı hal, rüsvayçı məqam varsa, hamısı dağıdıcı müxalifət düşərgəsində yaşanmaqdadır. O mənada ki, onlar ən iyrenc vasitə və üsullardan istifadə etməklə cəmiyyətin maraqlarına qarşı qarayaxma kampaniyası aparmağa çalışırlar. Azad və demokratik şəraitdə başa çatan parlament seçkilərindən sonra dağıdıcı müxalifətin hay-küyü, şər və böhtanları daha geniş xarakter alıb. Seçkilərdən sonra COP29-un Bakıda keçirilməsinin planlaşdırılması dağıdıcı ünsürlərə və xaricdəki antimillilərə ölkəmizin dünyada formalaşan müsbət imicinə kölgə salmaq üçün fürsət yaradıb. Ona görə də, hər gün dağıdıcı müxalifət və xaricdəki antimillilər Azərbaycanla bağlı əsassız, heç bir fakta söykənməyən dezinformasiya xarakterli məlumatlar paylaşır, statuslar yazırlar. Bəzən utanıb çəkinmədən hüquq sistemində şər atır, həbs olunan şəxslərə haqq qazandırmağa çalışırlar. Bu dəfə cinayət törədən və buna görə də həbs olunan Qubad İbadoğlunun və Fazil Qasimovun müdafiəsinə qalxıblar. Halbuki Q.İbadoğlu AXCP sədri Əli Kərimlinin mövqeyi ilə bölüşür, onun siyasi fəaliyyətini dolayısı ilə qınayır. Fuad Qəhrəmanlı, Seymur Həzi, Cəmil Həsəni və digərləri isə üzleşdikləri mövzu qitliğini aradan qaldırmaq üçün Q.İbadoğlu məsələsindən imtina etmirlər. Q.İbadoğlu isə onların maraqlarının nədən ibarət olduğunu anlayır və bu səbəbdən də haqqında söz-söhbətlərin aparılmasına qarşı çıxır. Görünən isə ondan ibarətdir ki, Q.İbadoğlunun nə düşündüyü AXCP-nin və Milli Şuranın xaricdən asılı olan troll dəstəsini maraqlandırmır. Onlar Q.İbadoğlu olayına siyasi

material kimi baxır və bu materialdan istifadə etməyə çalışırlar.

Bir qədər sonra məlum olacaq ki, Ə.Kərimli T.Yaqublunu öz siyasi maraqlarının təmin edilməsi xətinə müdafiə edir

Hər zaman Ə.Kərimlinin və dəstəsinin əsas fəaliyyətləri istənilən işlərinə yarayan məsələdən özəl siyasi maraqları üçün istifadə etmək olub. Xatırlatmaq lazımdır ki, real partiyasının sədri İlqar Məmmədov həbsxana həyatı yaşayan zaman AXCP və Milli Şura rəhbəri onun əsas müdafiəçisi rolunda çıxış edirdilər. İ.Məmmədov Ə.Kərimlinin səmimi olduğunu düşünüb, onunla əməkdaşlıq edirdi. Hətta həbsxanadan çıxdıqdan sonra Ə.Kərimliyə "əqidə dostum" dedi və bir mə-

qamda onların təşkil etdikləri aksiyada iştirak edib, çıxış da etdi. Lakin məlum olanda ki, Ə.Kərimli Avropanın qaranlıq dairələrindən İ.Məmmədovun müdafiəsi qarşılığında 37 min avro qrant şəkilində pul alıb, o zaman İ.Məmmədov Ə.Kərimli ilə yollarını ayırdı. İndi bir -birinə düşmən kəsilən qatı rəqiblərdir. Eyni riyakarlığı Ə.Kərimli Əli İnsanova qarşı da nümayiş etdirib. Söz yox ki, Milli Şuranın həbsdə olan üzvü Tofiq Yaqubluya qarşı da Ə.Kərimli ənənəvi maraqları prizmasından baxaraq yalançı görüntü ilə onu müdafiə etdiyini söyləyir. Yəni o fikri əminliklə qeyd etmək olar ki, bir qədər sonra məlum olacaq ki, Ə.Kərimli T.Yaqublunu öz siyasi maraqlarının təmin edilməsi xətinə müdafiə edir. O da aydın olacaq ki, Ə.Kərimli T.Yaqublunu müdafiə etməklə xarici qrant verən təşkilatlardan nə qədərse maliyyə vəsaiti alıb. Orta da olan sübut və dəlillərə əsaslanmaqla vurğulamaq olar ki, Ə.Kərimli Q.İbadoğlunu, F.Qasimovu səbəbsiz yerə müdafiə etmir. Haqlarında bər-bəzəkli, gəlişi gözəl sözlərdən ibarət olan statuslar paylamır.

Əli Kərimli Q.İbadoğlu, Fazil Qasimov və Anar Əliyevdən istifadə etməyə çalışır

Sosial şəbəkələrdə müxalif məxluqların statuslarına nəzər yetirdikdə məlum olur ki, Əli Kərimli və dəstəsi Türkiyədə Qubad İbadoğluya saxta pul verən və bu baxımdan

həbs edilən Fazil Qasimovun "aclıq" aksiyaya keçirməsindən öz siyasi maraqları üçün istifadə etməyə çalışırlar. Əminliklə demək olar ki, nə Q.İbadoğlunun, nə də F.Qasimovun düşdükleri vəziyyət Ə.Kərimlini və troll dəstəsini narahat etmir. Sadəcə, yuxarıda qeyd etdiyim kimi, özəl siyasi maraqları onu Q.İbadoğlu, Fazil Qasimov və Anar Əliyevin mühakimə olunmalarından istifadə etməyə vadar edir. Fazil Qasimovun "aclıq" aksiyası keçirməsi Q.İbadoğlunu təbii ki, narahat edir. Çünki nə də olmasa dost olublar və qısa müddətə də olsa eyni maraqlara xidmət göstərirlər. Ona görə də, F.Qasimovun sağlamlığına zərər verə biləcək addımlar atması onun vicdanını az da olsa titrədir. "Aclığı" dayandır", -deyə Q.İbadoğlunun F.Qasimova məktub yazması və ondan ısrarlı şəkildə xahişlər etməsi məhz vicdanının səsidir. Digər tərəfdən, F.Qasimov məhkəməsində Q.İbadoğlunun prosesə gəlməsini və dindirilməsini tələb ediblər. "Qubad İbadoğlu məhkəməyə gəlməlidir, onun dindirilməsi zəruridir", - vəkil qeyd edib. Söz yox ki, bu tələb reallığa çevrilsə, o zaman Q.İbadoğlu məhkəmə qarşısında çıxılmaz vəziyyətə düşə bilər. Yeni, F.Qasimovun tutarlı suallarına cavab verə bilmez və bununla da özünü pis duruma salar. Gözlənilməz situasiyanın aradan qaldırılması üçün Q.İbadoğlu Fazil Qasimovun qardaşı Nazim Qasimov vəkil Bəhrur Bayramovla görüşündə F.Qasimov haqqında xoş sözlər söyləyib. Hətta "qardaşım", - deyər söyləyib. Bir qədər də dərinə gedən Q.İbadoğlu F.Qasimova təriflərdən, bər-bəzəkli ifadələrdən ibarət məktub da ünvanlayıb. Bu azmış kimi Q.İbadoğlu Ə.Kərimliyə və AXCP-dəki troll dəstəsinə F.Qasimov haqqında yazıları və statusları dayandıрмаğı tələb edib.

İLHAM ƏLİYEV

İransünas İrina Fyodorova: "Tehran obyektiv olaraq Azərbaycanla münasibətləri pisləşdirmək istəmir"

Rusiyanın tanınmış iransünas alimi İrina Fyodorova "Moskva-Baku" portalına müsahibəsində Tehranın Zəngəzur dəhlizi layihəsinin həyata keçirilməsinə yanaşmasını şərh edib. Müsahibəni oxucularımıza təqdim edirik.

- İrina Yevgenievna, son həftələrdə İran müxtəlif səviyyələrdə yenə qeyri-diplomatik olaraq ehyam vurmağa başlayıb ki, Tehran Zəngəzur dəhlizi layihəsinin həyata keçirilməsinə qarşıdır, çünki bu layihədə marşruta Azərbaycan qüvvələri, ya Rusiya, ya da regiondankənar nəzarət edəcək və İran kənarında qalacaq.

- İranın Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı bu mövqeyi İslam Respublikasının regionda təsirinin azalmasından, Azərbaycan və Türkiyənin regionda təsirinin güclənməsindən ehtiyat etməsi ilə izah olunur. Və o, Azərbaycanın nəqliyyat marşrutuna nəzarət etmək üçün real imkan əldə etməsindən çəkinir.

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan və İran artıq İran ərazisindən keçməklə Zəngəzur dəhlizinə alternativ yol qurur. Tehrani bu variant dəhlizin Ermənistan ərazisindən keçməsindən qat-qat qane edir.

Əslində, İran nə qədər başqa cür görünə bilər, Azərbaycanla münasibətləri gərginləşdirməkdə maraqlı deyil. Üstəlik, iqtisadi göstəricilərə görə İranın Azərbaycanla ticarəti İranın Ermənistanla ticarətini üstələyir. Azərbaycan və İranın bir-birinə iqtisadi, ticarət və təhlükəsizlik marağı var.

- Eyni zamanda, İran qonşu ölkələrin sərhədlərinin dəyişdirilməsinin qeyri-mümkün olduğunu bəyan edir. Bu nə deməkdir?

- İran, Azərbaycan, Ermənistan hamı üçün məqbul həll yolları axtarmalıdır. Rusiya da Zəngəzur dəhlizində maraqlıdır. Məsələ ondan ibarətdir ki, Tehran İran-Ermənistan sərhədində öz üstünlüklərinə sahib olmaq istəyir.

Bu məqsədlə İran iki il əvvəl Ermənistanın Sünik rayonunda konsulluğunu açıb. Rusiya da orada öz konsulluğunu açmağı planlaşdırır.

Dediyim kimi, İran həqiqətən də regiondakı imkanlarını və xüsusən də Ermənistanla ümumi sərhədlərlə təmin olunduğu imkanlarını itirmək istəmir.

İran Azərbaycanla sabit münasibətlərdə çox maraqlıdır və Azərbaycanın Tehrandakı səfirliyinə hücum ilə bağlı gördüyümüz kifayət qədər çətin dövrə və Tehranla Bakı arasında siyasi mübahisələrə baxmayaraq, hər iki tərəf üçün məqbul həll yolları axtaracaq.

Bundan əlavə, İran təbii ki, Transqafqaz və Xəzər regionunda regiondankənar ölkələrin mövcudluğuna qarşıdır. Azərbaycana ünvanlanan qeyri-diplomatik bəyanatlar İrandakı daxili siyasi vəziyyətin əksidir. Pezeşkiyanın yeni prezident seçilməsindən sonra İslam Respublikasındakı mühafizəkar dairələr etnik azərbaycanlı olan yeni prezidentin müxtəlif ölkələrlə əməkdaşlığı gücləndirmək niyyətindən narazıdırlar.

- İran prezidenti Pezeşkiyan əslində bu yaxınlarda bəyan etdi ki, ölkə daxilindəki bəzi qüvvələr onun siyasətini həyata keçirməsinə mane olur. Bu nə deməkdir?

- Heç bir İran prezidentinin məsləhətləş-

mələr və ölkənin ali rəhbərinin verdiyi göstərişlər xaricində siyasət qurmağa haqqı yoxdur. Çünki xarici siyasətin müəyyənləşdirilməsi ali lider Əli Xameneyinin səlahiyyətindədir.

Və əgər Pezeşkiyanın müxtəlif ölkələrlə münasibətləri inkişaf etdirmək mövqeyi Ali Rəhbərin siyasətinə ziddirsə, o zaman İslam Respublikasının Konstitusiyasına görə, onun Ali Rəhbərin icazəsi və təsdiqi olmadan, daxili siyasi kursu kökündən dəyişdirəcək hər hansı bir şey göstərməyə haqqı yoxdur.

- İranın əvvəlki prezidentlərinin- Həsən Ruhaninin, İbrahim Rəisinin siyasətlərini götürsək, onların Azərbaycanla bağlı siyasətləri çox fərqli idi. Ruhaninin dövründə daha mehriban idi. Siyasətdəki bu cür dəyişikliklər təkcə Azərbaycanın öz ərazilərini qaytarması ilə bağlıdır?

- Təbii ki, bu, Azərbaycanın öz ərazilərini qaytarması ilə bağlıdır. Azərbaycanın regionda güclənməsi ilə (və bu, həqiqətən də oldu) İran da Azərbaycanın çox yaxın əlaqələri olan Türkiyənin güclənməsini görür.

- Bu gün Rusiyanın İranla münasibətləri necədir? Biz görürük ki, strateji əməkdaşlıq sazişinin yenilənməsi kifayət qədər uzun müddətdir- artıq bir neçə ildir ki, davam edir. Bu nə ilə bağlıdır?

- İran-Rusiya münasibətlərində indi ziddiyyətlərdən çox müxtəlif məsələlərdə uyğunluqlar var. Amma bu o demək deyil ki, bəzi ziddiyyətlər tamamilə tükenib, hər iki tərəf onları hamılaşdırmağa çalışır.

Strateji sazişin yenilənməsi üzrə işin ləng tempi onunla müəyyən edilir ki, hər bir tərəf çox diqqətlə yanaşır və mümkün həll yollarının həm müsbət, həm də mənfi tərəflərini ölçüb-biçir. Lakin Müqavilənin üstünlükləri daha çoxdur. Və iki ölkənin diplomatlarının dediyi kimi, bu yenilənmiş sənəd yaxın gələcəkdə razılaşdırılacaq.

"Məktəb sosiallaşdırmağa borclu deyil"

"Həmişə bu qənaətdə olmuşam ki, məktəbi sosial məkan kimi qəbul etməmişəm". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında təhsil eksperti, STM əməkdaşı Elmin Nuri deyib. O bildirib ki, məktəb mənim üçün müqəddəs dəyər, amildir: "Amma onun şəxsiyyəti formalaşdırın bir mexanizm, energetik aura kimi qəbul etməyim daha çoxdur, nəinki sosial bir məkan, sosial bacarıqları inkişaf etdirən məkan kimi. Biz məktəbi struktur olaraq başqa formaya salırıq. Onu kiçik cəmiyyət kimi qeyd edirik. Ona qalsa, ailənin, məhəllənin özü də sosial mühitdir. Bəzi şəxslər məktəbi sosial mühit, şagirdi sosiallaşdırın yer kimi qəbul edirlər. Mən onlarla qətiyyənlə razı deyiləm. Məktəb sosiallaşdırmağa borclu deyil. Bunu edə bilir, edir də. Məktəbin birinci işi bu deyil. Məktəb şəxsiyyət formalaşdırır. Bu, funksional və konseptual bacarıqlar hesabına baş verir. Şəxslər mən çox əsəbləşirəm "məktəb sosial mühitdir" ifadəsini eşidəndə. Məktəb ali mühitdir. Universitet öz funksiyasına, missiyasına görə məktəbə udur. Belə də olmalıdır".

Onun sözlərinə görə, hazırda repetitor institutuna uduzan, öz nüfuzunu gündən gündən itirən və qalxmaqda çətinlik çəkən məktəblərimizdən yox, söhbət pedaqoqların əsərlərindəki böyük məktəblərdən gedir: "Halbuki, o məktəblər bizdə də var idi. Kaş ki, yenə olsun. Bunu çox böyük arzu kimi qeyd edirəm. Bunu hədəf kimi də qeyd edə bilərik. Buna çox təəssüflənirik.

Bu gün məktəb niyə sosial mühit olmalıdır? Məktəb özünün ən düzgün formasını orta əsrlərin qızgın dövründə Şərq mühitində tapıb. Dünyanın hər bir yerindən Şərqi elm şəhərlərinə, Şama, Bağdada, Bakıya, Təbrizə, Marağaya, Ərdəbilə təhsil almağa gəlirdilər. Şərq mühitində məktəb həmişə konseptual və funksional bacarıqlı şəxsiyyəti formalaşdırmaqla məşğuldur. Sonrakı sosial mühit kimi inkişaf sonranın göstəricisidir".

Söylü Ağazadə

Tərcümə - Elçin Bayramlı

Təqvimə əsasən, paytaxtımız növbəti Azərbaycan Qran-Prisində 2024-cü ilin 13-15 sentyabr tarixlərində ev sahibliyi edəcək. Sayca səkkizinci dəfə təşkil ediləcək Bakı yarışları təqvimdə yer alan 24 yarışdan biridir. Yeni F1 mövsümü martın 2-də Bəhreyyədə başlayıb ənənəyə sadıq qalaraq dekabrın 8-də Əbu-Dabidə başa çatacaq. Bəs, Azərbaycanda keçiriləcək "Formula1" yarışlarının əhəmiyyətini Qeyri-Hökumət Təşkilatları necə dəyərləndirir?

"Qarabağ müharibəsi əlilləri, veteranları və şəhid ailələri" İctimai Birliyinin sədri Mehdi Mehdiyev: "Ölkəmizdə keçiri-

lən Formula-1 yarışları son yarım əsrdə çox məşhurlaşmış və dünyada ən çox izləyicisi olan yarış növlərindəndir. Bakı nadir şəhərlərdəndir ki, bu yarışları şəhər daxilində təşkil edir. Bakının dar və sərt döngəli küçələri yarış iştirakçıları üçün həyəcan dolu əsil sınağa, azarkeşlər üçün isə bu yarışın daha maraqlı olmasına səbəb olur.

Bu yarışlardan ölkəmizin qazancı ilk növbədə dünyada daha da çox tanınması olur. Həm yarışları canlı izləmək üçün sayızsız-hesabsız turist ölkəmizə səfər edir, həm də dünyanın aparıcı KİV-ləri məqalə və reportajlar hazırlayıb izləyicilərinə təqdim edir ki, bu da dünyada 100 milyondan artıq insanın efiir vasitəsi ilə Azərbaycanı görüb tanıya bilir. Bu da öz növbəsində ölkəmizə maraqlı yaranaraq turist kimi səfər etmək istəyənlərin sayını kəskin şəkildə artırır.

Xatırladım ki, bu yarışın keçirildiyi marşrut paytaxtımızın həm qədim tarixi hissəsini, həm də müasir şəhəri əhatə edir. Turistlərin gəlişi ölkəmizdə otel, restoran, muzey, nəqliyyat (o cümlədən taksi) sahələrinin inkişafına və gəlirlərinin artmasına səbəb olur. Bununla yanaşı yarışların keçirilməsinə hazırlıq dövründən yarışlar yekunlaşana qədər çoxsaylı qısa müddətli iş yerləri yaranır ki, bu da əhalimizin maddi rifahının artmasına səbəb olur. Ümumilikdə yarış dövrü gələn ziyarətçilər və turistlər tərəfindən ölkəmizdə 100 minlərlə dollar xərclənir ki, bu da xidmət göstərən sahələrin qazancına və onlar tərəfdə dövlətə vergin ödənişinin artması ilə nəticələnir.

Vətənimizin ərazi bütövlüyü bərpa ediləndiyi bir dövrdə hesab edirəm ki, Formula-1 bir yarışları gələcəyə hesablanmış, turizm axınına gücləndirə biləcək bir fürsətdir. Doğma Azərbaycanımızın gəzməli görməli və heyran olunması guşələri çoxdur. Bu gözəl guşələrin bir hissəsi də hal hazırda bərpa edilir və turistlər üçün də açıq olacaq".

"**Ailə Dünyası**" Ailələrə Hüquqi Yardım İctimai Birliyinin sədri Gülayə Səfərova: "Ölkəmizdə sayca səkkizinci dəfə təşkil ediləcək dünyanın ən bahalı və elit idman növü olan Formula-1 yarışları 13-15 sentyabrda bütün dünyanın diqqətini yenidən Bakıya yönəldəcək. Belə möhtəbər yarışlara evsahibliyi etmək ölkəmizin nüfuzunu artırmaqla yanaşı, həm də ona böyük iqtisadi imkanlar qazandırır.

Təşkilatçıların verdiyi məlumatlardan da görüldüyü kimi yarışları izləmək üçün ölkəmizə 100-dən çox fərqli ölkələrdən azarkeş axını gəlir.

Ən çox bilet alan alan ölkələr arasında Azərbaycan, Türkiyə, Birləşmiş Krallıq, ABŞ, Niderland və Hindistan liderdir. Yarışda iştirak edəcək 2 min könüllüdən 100-ü

QHT rəsmilərinin "Formula 1" yarışlarına BAXIŞI

dünyanın fərqli qitələrindən müraciət edən xarici ölkə vətəndaşlarıdır. Bütün bu məlumatlar göstərir ki, yarışları izləməyə gələn azarkeşlərin iqtisadiyyatımızın müxtəlif sahələrinə, o cümlədən otel və mehmanxana, hava yolları, restoran, nəqliyyat, iaşə obyektləri və digər sektorlara verəcəkləri faydalar da həddindən artıq böyük olacaq".

"**Yaşıl Dünya**" Ekoloji Maarifləndirmə İctimai Birliyinin sədri Elmara Cəfərlisi: "Formula 1 Azərbaycanın təşkil etdiyi olduqca əhəmiyyətli idman layihələrindən biridir. Yarışları dünyanın ən nüfuzlu telekanalları yayımlayır. Formula 1-i dünya üzrə 500 mil-

yondan çox insan izləyir. Azərbaycanın hər Qran-prisini isə 100 milyona yaxın tamaşaçı canlı yayımda görür. Tirajlı KİV-lər, sosial şəbəkə hesablarında Bakıdan canlı yayımlar verilir.

Bu yarışların Bakıda təşkil olunması ölkəmizin dünyada tanınması baxımından çox önəmlidir. Adı günlərdə Azərbaycanla bağlı hansısa reklam çarxı dünyanın nüfuzlu telekanallarında yayımlanması olduqca bahalıdır. Lakin Formula 1 günlərində milyon-

larla insan canlı yayımda Azərbaycanı, paytaxt Bakını görür, ölkəmizin əldə etdiyi sosial-iqtisadi nailiyyətlərinin şahidi olur. Bu Azərbaycanın dünyada tanınması, həm də turistlərin ölkəmizə cəlb olunması baxımından çox əhəmiyyətlidir. Formula 1 yarışlarının keçirildiyi günlərdə ölkəmizdə iqtisadiyyat canlanır, ölkəmizə valyuta axını sürətlənir. Bu yarışları izləməyə gələnlər əsasən elit insanlardır. Bu da elit turizmin inkişafına təkan verir. Məlumdur ki, elit turistlər orta statistik turistlərdən daha çox pul xərcləyir. Ümumilikdə orta hesabla yarış günlərində cənəbi turistlər Azərbaycanda milyonlarla dollar vəsait xərcləyirlər. Taksi xidməti, mənzil-kirayə bazarı, otelçilik və iaşə sektorunda canlanma yaranır, yeni iş yerləri açılır. Dövlətlə yanaşı vətəndaşlarımız da pul qazanır. Əlbəttə, turnirin təşkilinə Azərbaycan dövləti vəsait ayırır. Azərbaycan Qran prisini hər il yüksək səviyyədə təşkil edilir. Bunu ölkəmizə gələn turistlər də təsdiq edirlər. Yollar qaydaya salınır, infrastruktur yenilənir. Amma nəticə göstərir ki, bütün bur xərclərə dəyər. Çünki ölkəmiz, vətəndaşlarımız həm maddi, həm də mənəvi olaraq qazanır. Gənclər iş yeri tapır, yeni biliklər əldə edir, peşələrə sahib olurlar.

Hər Qran-pri ərzində prosesə minlərlə gənc, könüllü olaraq qatılıb, onlar üçün bir çox təlimlər keçirilib. Bakı Şəhər Halqası Akademiyasında gənclər üçün xarici dil kursları təşkil olunur. Çoxsaylı təlimlər, treninqlər keçirilir. Gənclərə kommunikasiya, təşkilatçılıq, liderlik bacarıqları öyədilir. Bu da Formula 1-in insan kapitalının inkişafına qatqısıdır.

Formula 1 zamanı şəhərdə müəyyən çətinliklər də yaranır. Yollar bağlanır, gündəlik iş ahəngi pozulur. Lakin Bakı sakinləri bunu təmkinlə qarşılayır".

"**Ortaq Dəyərlər**" İctimai Birliyinin sədri Aqil Camal: "Formula 1 beynəlxalq yarışmasının ölkəmizdə keçirilməsi bir neçə aspektdən əhəmiyyətli hesab oluna bilər. Bunlardan ilk növbədə onu qeyd etmək olar ki, təkə Formula 1 deyil, bu tipli istər yarışma, istər beynəlxalq tədbirlər olsun (elə bu keçiriləcək COP -29 tədbirlərini də bu sıradan aid etmək olar) bunlar Azərbaycanın

həm idman ölkəsi, həm beynəlxalq humanitar tədbirlərə ev sahibliyi edən, ümumiyyətlə dünyada humanizmi humanitar böhranlarla bağlı məsələləri diqqətdə saxlayan o cümlədən idmana, sağlamlığa, insanların sağlamlığına önəm verən, diqqət çəkən bir ölkə kimi dünyada təbliğ üçün önəmlidir.

İkincisi bu cür tədbirlər, xüsusilə də Formula 1 yarışmasının özü turistik baxımdan da əhəmiyyətlidir. Bir sıra insanlar bu yarışları izləmək üçün Bakıya gəlirlər, bura gəlməkdə məqsədi ilk növbədə həmin yarışlarla bağlı olub, yeni ölkəyə turist kimi gəlmək yox, məhz həmin yarışlarda izləyici kimi iştirak etmək üçün olub. Amma gəlib ölkəmizlə tanış olandan sonra onların təkrar bir turist olaraq ölkəmizə qayıdışı və yaxud da et-

rafındakı insanları da ölkəmizlə bağlı məlumatlandırması və turist olaraq cəlb etməsinə də əhəmiyyətli rol oynaya bilər.

Üçüncüsü isə təbii ki artıq Azərbaycan bu yarışmanı Bakı şəhərində təşkil edir. Bu yalnız bir təbliğat və yaxud göstəriş üçün deyil, eyni zamanda bunun bir iqtisadi səmərəsi də var ki mütləq şəkildə bu olmasa bunu illərlə davamlı olaraq paytaxtda müəyyən aylar problemlər yaradır. Müəyyən çətinliklər yaratsa belə bunun iqtisadi səmərəsi də var. Bu baxımdan hesab edirəm ki, Formula 1 yarışması artıq Azərbaycanın həyatında özünəməxsus yeri olan bir yarışdır və Azərbaycan bu yarışmanı hər il olduğu kimi çox mütəşəkkil formada yüksək səviyyədə təşkil edir".

Ayşən Vəli

İnsan övladı var oldandan aldatmaq kimi xisleti də var olub. Lakin bu xislet müasir dövrümüzdəki qədar heç vaxt inkişaf etməyib. Elə ki, smartfon telefonlar həyatımıza daxil oldu, bunun ardınca da gündə bir sosial şəbəkə istifadəyə verildi, bundan sonra insanların hər biri real həyatdan çox internet həyatında yaşamağa başladılar. Bu gün isə əksər insanın əsas yaşayış yeri deyərək ki, elə sosial şəbəkələr, sosial mediadır. Xüsusilə gənclərimiz real həyatdan çox ikinci, yeni internet həyatında yaşayırlar. Araşdırmalar sübut edir ki, sosial şəbəkələrdə məskən salan insanların problemi real həyatda yaşayan insanlardan dəfələrlə artıqdır. Həmin problemlər isə bir, iki deyil, onlardır.

Bu gün həmin problemlərin ən qorxuncundan, dəhşətindən danışmaq istəyirik. O problem ki, yaşlı kişi və qadınların gənc qız və oğlanları aldatmasıdır. Aldanan gənclərin sonrakı taleyi isə çox acınacaqlı olur. Bu barədə danışaq.

Aldadanlar və aldananlar...

şəbəkələrdə. Sosial şəbəkələr də dediyimiz kimi, doludur fir-fırıldaq adamlarla. Yeni onlar aldatmağa adam axtarır. Bu avamlar da olur onların hərfi.

Hərifləyirlər, gənc, gözəl qadınlara sevgi dastanı söyləyir, iş axtaran qadınlara guya köməklik göstərmək istəyirlər. Saxta profillərlə qadınlara elə şirin, inandırıcı danışirlər ki, bu yazıqlar da inanmış olur. Fakt var ki, onlardan hələ rayonlardan durub Bakıya gələnlər də var. Bu firıldaqçıların şirin dilinə aldanıb iş üçün kilometrərlə yol qət edib gəlib burada iş əvəzinə başqa təkliflərlə qarşılaşanlar da var.

Sosial şəbəkələrdə təsadüfi tanışlıqdan sonra aşiq olanlar da olur. Buna görə ailəsinə atıb Bakıya gələnlər də var. Nədir, nədir ki, fi-lankəsə aşiq olub. Hələ uşaqlarını atanlar da onların içərisində var. Gəlir, lakin az sonra nə qədər səhv etdiyini anlayır. Evinə, ailəsinin yanına qayıtması isə artıq mümkün olmur. Belə olan təqdirdə isə düşdüüyü səhv yolun acılarını yaşamağa başlayır və artıq insani hissləri bir kənara qoyub, vəhşi hisslərlə ömrünə davam edir.

Nəticə

Nəticə aldananlar üçün eyni olmasa da, aldananların hər biri üçün eyniyyət təşkil edir. Çünki bu yol doğru yol deyil. Sonu olmayan kədərli bir yoldur. Çox təəssüf kimi bu kimi

hallar gündən-günə çoxalır: həm aldananların, həm aldananların sayı artır. Elə buna görə də narahatlıq keçirib bu mövzuya toxunduq. Bəlkə kimsə maariflənməsində bir zərrə köməyimiz olar deyər.

Nə deyək sənə, internet əsri. Səni parça-parça olub yerə töküləsən deyək, bir günün güdazına gedəsən deyək, nə deyək ki, üreyimizdən tikan çıxmış olsun.

Müsəlmanlıqdan, namusundan, arından keçən işbazlara nə deyək? Allah

sizin cəzanızı versin, deyək. Bu avamları onsuz da Allah yazıq yaradıb da. Nə üçün onlardan istifadə edirsiniz? Təcrübəsiz gəncləri nə üçün yoldan çıxarırsınız?

Yaxşı, siz dindən-mənsəbdən uzaqlaşmırsınız, deyək ki. Bəs bu yazıqlarla nə üçün divan edirsiniz? Nədir məqsədiniz? Axı sizin də ana-bacınız olmamış deyil. Belə isə bu hərəkətlərə başlayarkən heç onları da göz önünə gətirmirsiniz?

Bəli, biz çox deyirik, görünür ki, dinləyən azdır. Deyəndə ki, bu sosial şəbəkələr sosial bələdir, bizi qınayanlar olur. Bu sosial şəbəkələr neçə-neçə ailə dağıdıb, neçə-neçə sevgilini bir-birindən ayırıb, neçə-neçə nişanı geri qaytarıb, neçə-neçə gəncin həyatını öz məhvərindən çıxarıb, ayrı bir istiqamətə aparıb.

Söhbəti bütün çıpaqlığı ilə edə bilmirik. Çünki bu aldatmalar və aldanmalar mövzu etibarilə utandırıcıdır. Hər bir valideyni övladları ilə bu barədə yorulmadan söhbət etməyə çağırırıq. Bu qədər hadisə fonunda aid qurumlarının fəaliyyətinin çox zəif olduğu açıq-aydın görünür. Gənclərlə iş aparmaq lazımdır. Aid qurumlar fəaliyyətə başlamalı, gəncləri, qadın və kişiləri gözələyən təhlükədən xəbərdar etməlidir.

Sosial şəbəkələrin real həyat olmadığını, burada yalanların doğrulardan daha çox olduğunu anlamaq, gələcəyi buğunun iyrencliyinə qurban verməmək üçün ayıq-sayıq olmaq lazımdır. Unutmayaq ki, mənəvi olaraq aldanmaq maddi aldanmağa bənzəmir. Bu aldanmaq növü bizdən həyatımızı oğurlayır. Biz isə ömrümüzün sonunadək onu axtarır, lakin tapa bilmirik.

Həyatımızı itirməmək, dünya malına, yalan, şirnikdirici vədlərə qurban verməmək üçün aldanmayaq. Aldadanların hisslərinin yalnız müvəqqəti olduğunu anlayaq. Tora düşməyək, çünki oradan çıxmaq bəzən mümkün olmur. Çıxmaq mümkün olanda isə artıq mənəviyyatdan əsər-ələmət qalmır...

Mətanət Məmmədova

Aldadanlar

Aldatmaq dövrümüzün xarakterik xüsusiyyətinə çevrilib. Kim harada gəldi, aldatmaq, mənfəətlənmək istəyir. Bu, tək maddi tərəf olsaydı, dərd yarı olardı. Necə ki, deyirlər, gedən mal olsun, can sağ olsun. Maddi aldatmaqla insan düzdür, itirir. Məsələn, aldananların bank kartlarından çəkdiyi pullarla, marketlərin yalan endirim kampaniyalarına başlayıb, lakin əslində köhnə qiymətdən də baha malını sıramaqla, ət satanın tərəzidə fırıldaqçı ilə, bazarda vicdanı olmayan satıcıların bütün məhsulları ətsatan kimi tərəzidən yüngül götürməsi ilə, onlayn alış-veriş zamanı pulunu ödəyib məhsulunu ala bilməyənlərin rastlaşdığı problem kimi yüzlərlə aldatma növü var müasir dövrümüzdə. Maddi aldatmalar haradasa unudula, itirilən pulların yeri dola bilər. Baş verən hadisələr yaddan çıxa bilər.

Lakin aldatmanın başqa bir növü də var, hansı ki, bu gün onun haqqında danışacağıq. Bu, mənəvi aldatmadır. Elə bir aldatma, yoldan çıxarmadır ki, burada aldananın itirdiyinin yeri heç vaxt dola bilmir. Bax elə buna görə də bu gün mənəvi aldatmalar barədə danışmaq, xüsusilə də gəncləri bu cür firıldaqçıların toruna düşməməyə çağırmaq istəyirik.

Sosial həyatın real həyatımızı üstələdiyi bir vaxtda təbii ki, tanışlıqlar da çoxalır. Sosial şəbəkələr bu tanışlıqlara geniş yollar açır. Məsələn, İnstagram, Tiktok bu sosial şəbəkələrin lap aktividir ki, burada tanışlıqlar daha çox olur.

Yaşlı kişi və qadınlar var ki, bu sosial şəbəkədə yalnız gəncləri yoldan çıxarmaq, onlara maddi nemətlər təklif etməklə istəklərinə nail olmağa çalışırlar. Bu səbəbdən də tanışlıqda diqqətli olmaq lazımdır. Qısa tanışlığın ardınca müxtəlif təkliflər gəlir ki, gənc oğlan

və qızlar həyat təcrübəsinin az olması səbəbindən bu təkliflərlə razılaşmalı olur. Lakin bunun necə bitməsinə ağılına belə gətirə bilmir.

Aldananlar

Sonu aldanan bir gəncə çevrilir bizim övladlarımız. Özümdən 15-20, çox halda isə daha böyük yaşda olan insanların toruna düşür. Gənc qızlarımız onlara edilən təkliflər, marka mağazaların geyimləri, ətirləri, çanta-ayaqqabıları ilə aldadılır. Gənc oğlanlar maşın, geyim, bahalı zinət əşyaları ilə yoldan çıxarırlar.

Gənc qızlar ailə qurmalı, ev, övladı sahibi olmalı halda, sosial şəbəkələrdəki bu insan canavarlarının tələsinə düşür.

Gənc oğlanlar qızlar kimi ailə başçısına çevrilməli, bir iş ardınca gedib, halal qazanc əldə etməli olduğu halda, sosial şəbəkələrdə özündən dəfələrlə yaşlı qadınların toruna düşür.

Onlayn söhbətlər, qarşı tərəfin istədiyi mövzularda danışmaq qarşılığında pul təklifləri alan gənc oğlan və qızlar əksər vaxtda real həyatda da onların tələsinin ovu olurlar. Hansısa bir marka paltar geyinmək, ayaqqabı, çanta almaq, maşını olmaq xətrinə özünü qurban edən gənc qız və oğlanlar aldanırlar. Lakin aldanmışların fərqi nədir? Çünki bunun nəticələrini görə bilmirlər.

Tək sosial şəbəkələri?

Xeyr, real həyatımızda da belə aldatmalar sayəsizdir. Gənc oğlan və qızları düz yoldan sapdırmaq istəyən onlarla insan var. İstər kişi, istər qadın olsun, belələri gənclərin yaşının az olmasından və təcrübəsizliyindən istifadə edib onları düz yoldan azdırır və öz mənafeyi üçün istifadə edir.

Yolda, ictimai nəqliyyatda, parkda, restorant-kafedə təsadüfi tanışlıqlar əksər halda bu cür iyrenç münasibətlərin başlanğıcı olur. Maraqlı tərəf isə budur ki, bu tanışlıqlar çox vaxt iki tərəfin deyil, üçüncü tərəfin də iştirak etdiyi hekayəyə çevrilir. Buradan isə belə nəticə çıxarmaq olur ki, həm sosial şəbəkələrdə, həm də real həyatda özündən başqa, digərlərinə çalışan canavarlar da var. Bu canavarların rastına çıxan təcrübəsiz, hələ özünü müdafiə etməyi bacarmayan gənc oğlan və qız isə onun hiyləsindən, etini-qanını son damlayadək yeyib-içmədən əl çəkməyəcəyindən xəbərsizdir. Elə buna görə də tora düşür və nə vaxtsa bu tordən qurtula bilsə də, bir ömür əzab çəkir.

Aldanan yalnız gənclər deyil

Bəli, aldananlar tək gənclər deyil. Əynindən-başından, uşağının boğazından kəsib hər bir telefon alıb qoyub cibinə. İcini də doldurub sosial şəbəkələrlə. Həyatdan əlini üzüb, ikinci həyata baş vuran ailəli, orta yaşlı insanlar da var ki, gün boyu saatlarla qalır bu sosial

“44 günlük Vətən savaşı böyük güclərin siyasi laylarını tərpətdi”

“44 günlük Vətən savaşından sonra Cənubi Qafqazda yeni bir situasiya yarandı”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında siyasi ekspert, Strateji Planlaşdırma və Araşdırmalar İnstitutunun rəhbəri, politoloq Azad Məsiyev deyib.

O bildirib ki, ümumilikdə Cənubi Qafqazda böyük güclərin maraqları toqquşmuşdu: “Azərbaycanın qələbəsi ilə yeni bir situasiya yarandı. Bu baxımdan Cənubi Qafqazda böyük güclərin maraqları var. Bu maraqlar isə Azərbaycan üzərindən həyata keçirilə bilər. Azərbaycan həm coğrafi baxımdan, həm də siyasi və iqtisadi baxımdan strateji bölgədir. Bolşeviklərin lideri olan Leninin bir sözü var: “Azərbaycan Şərqi qapısıdır”. Bu fikir bir daha onu göstərir ki, Azərbaycanın razılığı olmadan heç bir proyekt həyata keçirilə bilməz. Azərbaycanın uğurlu qələbəsindən sonra Azərbaycan geosiyasi proseslərə birbaşa təsir edəcək dövlətə çevrilib. Prezident İlham Əliyev demişken “44 günlük Vətən savaşı böyük güclərin siyasi laylarını tərpətdi”. Bu baxımdan Azərbaycan Cənubi Qafqazda aparıcı dövlət olmaqla yanaşı geosiyasi proseslərə birbaşa təsir edən dövlətdir. Cənubi Qafqaz - Orta dəhliz layihəsi Azərbaycan üzərindən reallaşma bilər. Şimal-Cənub demir yolu infrastrukturunu Azərbaycan üzərindən həyata keçirilə bilər. Enerji layihələri Azərbaycan üzərindən həyata keçirilir. Eyni zamanda Azərbaycan Avropanın üçdə birini enerji təhlükəsizliyi ilə təmin edən dövlətdir. Bu projəklərin hamısı isə Azərbaycan Prezidentinin

apardığı uğurlu siyasətin məntiqi nəticəsidir. Çünki Azərbaycan xarici siyasət doktrinasının ana xətti balans siyasətidir. “Azərbaycan həm Şimal-Cənub, həm Şərq-Qərblə maraqlarını uzlaşdırmaqdadır. Azərbaycan Avropa ilə yanaşı BRICS təşkilatı ilə də əməkdaşlıq etmək üçün müraciət edib. Bu yaxınlarda Kazanda keçiriləcək toplantıda bu təşkilata üzv olacaq. Həm də Azərbaycan Rusiya ilə də dostluq və əməkdaşlıq sahəsində fəaliyyətini gücləndirir. Eyni zamanda Türkiyə və türk dövlətləri ilə də maraqlarını genişləndirməkdədir. Turan İttifaqının yaradılmasında strategiya Azərbaycan üzərindən qurulur. Azərbaycan Prezidenti-

nin apardığı siyasət global güclərin maraqlarının diqqət mərkəzindədir. Ona görə də Azərbaycan Prezidenti Avropaya səfər etdikdə onunla şəkil çəkdirmək üçün rəqabətdə olurlar. Bu, Azərbaycanın apardığı siyasətin məntiqi nəticəsidir. Bu da birbaşa Prezidentin iradəsi ilə formalaşır. İstər 44 günlük Vətən savaşı olsun, istərsə də, iqtisadiyyat, iqtisadi strategiyamızda aparılan siyasət olsun, ümumiləşdirərək birmənalı ifadə edə bilərik ki, Azərbaycan geosiyasi proseslərin episentridir. Global güclər Azərbaycanın razılığı olmadan bu bölgədə heç bir proyekt həyata keçirə bilməz. Çünki gələcək Orta Dəhliz layihəsi məhz Azərbaycan üzərindədir. Hətta Azərbaycan yaşıl enerji strategiyasını dünyaya təqdim edir. Bu yeni siyasət dünyanın da diqqət mərkəzindədir. Hesab edirəm ki, bu proseslərdə Azərbaycan söz sahibidir, dünyanın həm iqtisadi, həm də siyasi episentrinin mərkəzinə çevrilib” - deyir o, əlavə edib.

Söylü Ağazadə

Toyuq ətinin bahalaşmasının əsas səbəbləri BƏLLİ OLDU

“Toyuq ətində bahalaşmanın əsas səbəbi əhali arasında toyuq məhsullarına olan tələbatın artmasıdır”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov deyib. O bildirib ki, bu ilin əvvəlində də ayrı-ayrı satış məntəqələrində bu məhsulun satışında müəyyən qədər bahalaşmaya rast gəlinib: “Amma bu tendensiya hələ ki, geniş vüsət almayıb və topdansatış istehsal müəssisələrini əhatə etməyib. Toyuq ətinin bahalaşmasının əsas səbəbləri bunlar ola bilər:

1. Mal və qoyun ətinin qiymətləri bahalaşmış. İndi qoyun əti 20 manat, mal əti 18-19 manatdır. Ona görə camaat toyuq ətinə üstünlük verir.

2. Məndə olan məlumatlara görə Azərbaycanda fəaliyyət göstərən böyük broylerlərdən biri fəaliyyətini saxlayıb. Bu da bazara təsir edə bilər.

3. Kənd toyuqlarının, fərdi təsərrüfatlarda yetişdirilən toyuqların açıq şəklində satışına müəyyən qadağalar var. Bu da qiymətlərə təsir edə bilər.

4. Digər məsələ isə getdikcə broyler toyuqlarına insanların tələbatının artmasıdır.

5. Broylər fabriklərində yetişdirilən toyuqlar üçün olan yemlərin qiymətinin bahalaşması ola bilər.

Bütün bu amillərdən broyler toyuqlarının qiymətinin ba-

EKSPERT MÜNASİBƏT BİLDİRDİ

halaşması göz önünə gəlir”.

Onun sözlərinə görə, qiymət artımının səbəblərindən biri kimi payız mövsümündə kənd təsərrüfatı qidalarının tükənməsi, qış aylarında əhalinin ətə olan tələbatının artması məsələsidir: “Lakin əsas məsələ buğda və arpanın dünya bazarında və Azərbaycanda qiymətinin artmasıdır. Çünki heyvandarlığın yem bazasını buğ-

da və arpa təşkil edir”.

Söylü Ağazadə

Məktəb açılmamış hazırlıq söhbəti

MƏTANƏT

Deməli, hələ məktəblərin açılmasına bir neçə gün qalmış övladları bu dərs ilində birinci sinfə gedəcək anaların söhbətinin şahidi oluram. Onlar öz aralarında uşaqlarının məktəbə gedəndən sonra hazırlıq məsələsini müzakirə edirlər.

Kənardan dinlədikcə, donub qalırım. Deyirəm, ilahi, hələ məktəb başlamayıb, bunların da uşaqları məktəbə hələ birinci sinfə gedəcək, indidən görəsən bu, nə hazırlıq müzakirəsidir belə?..

Qadınlardan biri deyir ki, bəs sinif müəllimləri yaxşı müəllimdir. Gəlin, elə uşaqları onun yanına hazırlığa göndərək. O biri qadınsa cavabında deyir ki, onun yanına göndərməyib nə edəcəksən? Başqa müəllim yanına qoya bilərsən, müəllim sinifdə uşağına gün verməz. İndi hamı uşağına kim dərs deyirsə, hazırlığa da onun yanına qoyur.

Başqa bir qadın isə deyir ki, bəs mənəm qohumum var, ibtidai sinif müəllimidir, hazırlıq da keçir, mən onun yanına qoyacağam. Özü deyib ki, gətir, mən məşğul olum. Cavabını isə belə alır ki, qoymağına qoy, amma elə et ki, öz müəlliminin xəbəri olmasın. Yoxsa uşağının sinifdə günü qara olar.

Bütün bunları dinləyərkən öz-özümə düşünürəm ki, görəsən, bu, nə xəstəliyidir, biz mübtəla olmuşuq. Birinci sinfə gedən uşağı da hazırlığa qoyurlar? Bəs bu anaların evdə işinin-gücünün adı nədir ki, uşağı ilə məşğul olmaq istəmir? 6 yaşlı uşaq gözünü açıb dünyaya əməli-başlı baxmamış apar, qoy hazırlığa, uşağın bütün psixologiyası pozulsun.

Elə bu səbəbdən də söhbətə müdaxilə etməli oldum: -Üzr istəyirəm, söhbətinizə qarışdığım üçün, lakin sadəcə qulaq asa bilmədim. Nə üçün belə kiçik yaşdan uşaqları hazırlığa qoymaq istəyirsiniz? Heç olmasa, 4-cü sinfə qədər evdə özünüz məşğul olun, yuxarı siniflərdə qoyarsınız da.

Qadınlardan biri cavab verdi ki, ay xanım, proqramı elə çətinləşdiriblər ki, vallah, adam baş açma bilmir ki, uşağa da nə isə öyrədə bilsin. Ötən il oğlum getdi birinci sinfə, bu il də qızım gedəcək. Düzdür, oğluma hərfləri yazmaqda köməklik göstərdim. Amma əvvəlki illərdəki kimi deyil bu tədris proqramı. Elə çətinləşib ki, adam baş çıxara bilmir. Buna görə də məcbur qalıb hazırlığa göndərirəm ki, müəllim özü öyrətsin.

Mən də belə bir sual verdim onlara. Bəs müəllim sinifdə öyrətmir ki, hazırlığa ehtiyac yaranır? Cavabında dedilər ki, körpə uşaqlar, 45 dəqiqəyə nə öyrənəcəklər? Lazımdır ki, dərstdən sonra da məşğul oluna ki, bir şey dərk edə bilələr.

O biri qadın isə dedi ki, mən işləyirəm. İşdən sonra uşaqla məşğul olmağa vaxt qalmır. Ev işləri imkan vermir. Bu səbəbdən də hazırlığı seçirəm ki, uşaq ev tapşırıqlarını orada hazırlasın.

Başqa bir qadın isə dedi ki, hələ birinci sinifdə uşaqla bir qədər məşğul olmaq olur. Elə ki, 2-ci, 3-cü siniflərə qalxdı, riyaziyyat bir yana, heç Azərbaycan dilindən də məşğul olmaq olmur. Tədrisi o qədər qəribə vəziyyətə salıblar ki, bilmirsən ki, uşağa dərsi nə formada başa salasan. Nə deyirsənsə, deyir ki, yox, ana, sən düzgün demirsən, müəllim deyir ki, bu, belə olacaq. Bu kurikulumdur, nədir, vallah, başımıza oyun açır. Beləliklə, bilmədim ki, bu xanımlara haqq verəm, yoxsa onları günahlandıraram. Qaldın, necə deyirlər, iki daşın arasında. Hazırlığın qiymətini öyrəndə isə açığını deyim, matım-qutum qurudu.

Düşünürəm ki, ana uşağı qoyur hazırlığa, işini yüngülləşdirir, müəllim sinifdə enerjisini tükəndirmir, saxlayır hazırlığa. Atalar da haradan olsa, hazırlıq pulunu tapıb ödəyir. Birçə yazığımı uşaqlara gəlir. Bu uşaqların başına görün bir necə oyunlar açılır? Xaricdə birinci sinfə gedənlərə sadəcə ətrafı mühitlə tanışlıq öyrədilsə, bizdə 6 yaşlı uşağı elə yükləyirlər ki, qalır altında çabalaya-çabalaya.

Yazıq körpələr, hər kəs öz rahatlığını, mənəfiyyətini axtaran zaman qurban siz olursunuz. Elə bu səbəbdən də, Allah köməyiniz olsun...

Tramp-Harris debatlari

ABŞ iki partiyasının siyasi savaşına hazırlaşır. Amma təkəcə siyasi yox, həm də Demokratlarla Respublikaçılar arasında bütün mənalarda ölüm-dirim müharibəsi gözənlir. Ötən seçkilərdə baş verənlər, Kapitolinin işğalı hələ də yaddaşlardan silinməyib. Bu gün Tramp və Kamala Harris arasında hələlik yumşaq, bir az da kəşfiyyət xarakterli atışmalar gedir. Donald Tramp və Kamala Harris ABC telekanalında ictimai seçki debati çərçivəsində görüşüblər. Amerika mediasının bu barədə yazdıqları budur. "The Washington Post" Trampın Ukraynanın Rusiya ilə münəqişədə qalib gəlməsini istəyib-istəmədiyini sualına necə cavab verdiyini qeyd edib: Eks-prezident deyib ki, ABŞ üçün Rusiya və Ukrayna arasında münəqişəni dayandırmaq vacibdir, bu, ABŞ-ın maraqlarına cavab verir. "Məncə, bizim üçün ən vacib olan münəqişəyə son qoymaq və razılığa gəlməkdir", - Respublikaçı namizəd bildirib. Bu arada, Responsible Statecraft-dakı məqalənin müəllifi hesab edir ki, debatin hər iki iştirakçısı Ukrayna münəqişəsi ilə bağlı mövqelərini daha ətraflı işıqlandıra bilər.

"Ukrayna haqqında. Qaçırılmış fürsətlərin olduğu bu sönük axşamda Tramp ən parlaq anlardan birini yaşayıb (məsələn, Harris İraq müharibəsinin memarı Dik Çeyni və qızı Lizi dəstəkləməklə öyünərək heç nə deməyib) münəqişəni sona çatdırmaq istədiyini və bunu edəcəyini söyləyib. Yeni ölümlərin və "Üçüncü Dünya Müharibəsinin" qarşısını almaq üçün Ukrayna prezidenti Zelenski və Rusiya prezidenti Putini eyni otağa toplayıb, sonra o, "milyonlarla" ölü haqqında (kim olduğunu göstərmədən) anlaşılmaz açıqlamalar verib. Bu kursun davam etdirilməsinin nəyə görə kiminsə, hətta Ukraynanın maraqlarına uyğun olmasının heç bir real izahı yoxdur", - məqalə müəllifi qeyd edib.

Fox News ABŞ-da qeyri-qanuni miqrasiya probleminə diqqət yetirir

Tramp sərhəd təhlükəsizliyi və

ABŞ-a qeyri-qanuni immiqrasiya məsələsinə toxunaraq, Bayden-Harris administrasiyasının siyasətinin dövlət üçün fəlakət olduğunu deyib. Eks-prezident bu siyasətin "ölkəmizi məhv etdiyini" deyib.

CNN debat zamanı Harrisin öz oyununu Trampa sıramağa müvəffəq olduğu fikrini bildirib:

"Harris Trampı təhrik edir: Harrisin Trampı oyundan çıxarmaq planı varmış kimi görünürdü və o, uğur qazanıb. O, xarici liderlərin ona güldüyünü və onu insanları alçaltmaqda günahlandırdığını söylədi. Harris həmçinin Trampı onun irqinə qarşı hücumlara görə tənqid edib. Şəxsiyyət", - kanalın saytında deyilir.

Atlantik bu qarşılıqlı münaqişədə Harrisin üstünlüyünə sahib olduğuna inanır:

"Vitse-prezident Kamala Harris ABC News-un debat mərhələsinə Trampın çöküşünə səbəb olmaq tapşırığı ilə çıxdı. O, uğur qazandı. Keçmiş prezident Donald Trampın da bir vəzifəsi var idi: özünü idarə etmək. O, bacarmadı. Tramp soyuqqanlılığını dönə-dönə itirdi, yəni təslim oldu və yenə də proqnozlaşdırıla bilən tənqidlərə," nəşrin müəllifi hesab edir. New Yorker köşə yazarı hesab edir ki, Tramp çox asanlıqla rəqibinin tənqidlərinə tab gətirdi. "Harris mərc edirdi ki, Tramp onu məcbur etsə, çoxlu çılğın fikirlər ortaya qoyacaq. Mən son iyirmi ildə prezidentlərin hər bir debatına baxmışam və Trampın çılğınlığından daha axmaq bir şey xatırlamıram. İmmiqrantlar haqqında fikirlərinə gəldikdə, guya onlar pişik və it əti yeyirlər. Tramp debata o qədər hazır deyildi, hətta özü də bəzən onun nə dediyini başa düşmürdü", - məqalə müəllifi bu fikri ifadə edir.

The New York Times

siyasətçilər arasında abort hüquqları ilə bağlı mübahisələri vurğulayıb:

Harris dedi ki, onun rəqibinin Ali Məhkəmənin təyin etdiyi şəxslər federal abort hüquqlarının geri qaytarılmasına kömək edə bilər və bu, onun "Trampın abort qadağaları" adlandırdığı şeyə gətirib çıxarır. "Hökumətin və Donald Trampın qadına bədənini ilə nə edəcəyini söyləməməsi ilə razılışmaq üçün inancınızdan və ya dərin inanclarınızdan imtina etməli deyilsiniz" deyərək Harris qeyd edib. Tramp, zorlama, qohumluq əlaqəsi və ya ananın həyatı üçün təhlükə hallarında abort hüquqlarını dəstəklədiyini deyib.

Ukrayna və Rusiya haqqında

Donald Tramp: Vladimir Putin və Vladimir Zelenskini yaxşı tanıyıram və onlar mənə hörmət edirlər. Birilə danışaram, o biriylə danışaram, onları bir yerə yığaram. Prezident Co Bayden Ukraynada nizamlanma ilə bağlı Rusiya ilə əlaqə saxlamamaq qərarına gəlməkdə səhv etdi. Demokratik administrasiya ABŞ-ı III Dünya Müharibəsinə aparacaq. Vladimir Putin Kamala Harrisə dəstəklədiyini açıqlayanda zarafat etmirdi. O, prezident olarsa, Putin üçün Rusiyanın maraqlarını qorumaq daha asan olacaq.

Kamala Harris: Donald Tramp ABŞ prezidenti olsaydı, Ukrayna artıq uduzardı. Tramp prezident olsaydı, Putin artıq Kiyevdə oturmuş olardı. Və bu təkəcə Ukraynaya aid deyil. Onun prezident olmamasına bütün dostlarımız sevinir.

Demokratiya və ideologiya haqqında

Kamala Harris: Cənab Trampın son prezidentliyindən sonra ABŞ-da demokratiya "Vətəndaş Müharibəsindən bəri ən pis vəziyyətdə idi".

Donald Tramp: Xanım Harris marksist ideologiyanın tərəfdarıdır.

Çinlə əlaqələr

"Dünyada belə analoqu olan əməliyyat yoxdur"

"Antiterror əməliyyatları Azərbaycan hərbi tarixində və dünyaya hərbi tarixində müstəsna hallardan biridir". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında "Tərxis Olunmuş Hərbçilərin Gəncləri Maarifləndirmə" İctimai Birliyinin sədri, hərbi ekspert, "Hərbi And" qəzetinin baş redaktoru Emin Həsəni deyib. O bildirib ki, antiterror əməliyyatları separatizmin kökünü kəsmək, qazımaq günüdür: "Terrorizm, işğala son qoyulan gündür. Ermənistan beynəlxalq hüquqla ən ağır cinayətlər - işğal, soyqırım, terror, separatizm kimi ən ağır cinayətləri törədib. Azərbaycan tarixində bu antiterror əməliyyatı çox böyük hadisədir. Bu, Azərbaycanın suverenliyinin bərpası, separatizmin ləğvi, bu, örnək əməliyyatı idi. Mülki əhali əziyyət çəkmədən separatçılara, terrorçulara qarşı keçirilən bir əməliyyat idi. Həm də bir gündən az çəkdi. Dünyada belə analoqu olan əməliyyat yoxdur. Bu əməliyyat öyrənilməlidir, necə ki, Şuşanın azad edilməsi və digər əməliyyatlar dünyanın bir çox hərbi akademiyaları tərəfindən araşdırılır. O cümlədən, bu antiterror əməliyyatı da araşdırılır. Ona görə ki, bu əməliyyat həm qısa çəkdi, həm də çox peşakar səviyyədə hazırlanmışdı. Mülki əhali heç bir zərər görmədi. Bunu hətta dünya, hər kəs etiraf etmək məcburiyyətindədir. Azərbaycan dövlətinin necə peşakar səviyyədə bu əməliyyatı həyata keçirdiyini gördülər. Hər bir şəxs də bununla razılışır. Bu, Azərbaycan tarixi üçün, Azərbaycan silahlı qüvvələri üçün çox əlamətdar hadisələrdən biridir. Allah şəhidlərimizə rəhmət eləsin, qazilərimizə uzun ömür, can sağlığı versin". "Bu, Azərbaycan xalqının necə vətənpərvər olduğunu göstərdi. Vətəni, dövləti, bayrağı nə qədər sevdiyini, nə qədər doğru addımlar atdığını göstərdi. Dünyada müharibələr var ki, uzun müddət davam edir və Azərbaycan dövləti axır zamanda öz istəyinə çatdı. Qarabağda qısa zamanda bərpa quruculuq işləri gedir, Xankəndidə universitet açıldı. Bu özü böyük quruculuğun nə qədər önəmli olduğunu göstərir. Orada artıq Azərbaycan övladları təhsil almağa başlayacaq. Bu da dünyaya bir mesajdır. Necə ki, sürətlə işğaldan azad edildi, elə də sürətlə quruculuq, bərpa işləri həyata keçirilir. Qısa zamanda Qarabağda hava limanları tikilməsi, dəmir yolu xəttinin çəkilməsi, avtomobil yollarının çəkilişi, su, işıq, qazın çəkilməsi, kənd və şəhərlərin bərpa olunması, məcburi köçkünlərin öz yurdlarına qayıtması çox böyük tarixi hadisədir. "Böyük Qayıdış"ın özü də öyrənilməlidir" - deyərək, əlavə edib.

Söylü Ağazadə

haqqında

Kamala Harris: Tramp çinlilərə ordularını təkmilləşdirməyə və modernləşdirməyə kömək etmək üçün Amerika çiplərini satmağa başladı. Əslində, o, bizi satdı.

Donald Tramp: Çin Tayvandan çip alıb, çünki ABŞ onları çətinliklə istehsal edir.

İqtisadiyyat haqqında

Kamala Harris: Donald Tramp prezident olarkən ticarət müharibələrinin başlamasına kömək edib. Prezident Donald Tramp bizi Böyük Depressiyadan bəri ən pis işsizliyə düşür edib.

Trampın korporasiyalara vergiləri azaltmaq planı orta təbəqədən olan amerikalı ailələrə zərər verəcək. Seçkidə qalib gələrsən, ölkənin neft idxalından asılılığını azaldacam.

Donald Tramp: Harris qalib gələrsə, ABŞ qalıq yanacaq istehsalında mövqeyini əhəmiyyətli dərəcədə itirəcək. Seçkidə qalib gələrsən, xarici mallara yüksək tariflər tətbiq edəcəm. Mən prezident olanda Çin mallarına tətbiq etdiyim

rüsumlardan ABŞ yüz milyardlarla dollar qazanıb.

Abort haqqında

Kamala Harris: Tramp seçkidə qalib gələrsə, ölkədə aborta tam qadağa tətbiq edəcək.

İmmiqrasiya haqqında

Donald Tramp: Harrisin immiqrasiya siyasəti Amerikanı məhv edəcək. Ölkəyə qeyri-qanuni miqrantların axını səbəbindən ABŞ "steroidlər üzərində Venesuela" olacaq, bu məsələdə vəziyyət acınacaqlıdır.

Kəmalə Harris və Donald Tramp arasında növbəti debat raundunun olub-olmayacağını görmək qalır. Demokratlar Partiyasından ABŞ prezidentliyinə namizədin seçki qərarı bildirib ki, Kəmalə Harris oktyabrda debatların ikinci raundunu keçirməyə hazırdır. Öz növbəsində Donald Tramp Harrislə yeni debata ehtiyac olduğuna şübhə edir.

V.VƏLİYEV

Vaxtilə Cənubi Qafqaza yerləşdiriləndən sonra "böyük Ermənistan" mifik xülyasını reallaşdırmaq üçün ermənilər daim həm torpaqlarımıza, həm də mədəni irsimizə, milli-mənəvi dəyərlərimizə göz dikmiş, oğurlayıb özünü küləşdirməyə çalışmışlar. Bu proses 1813-cü il "Gülüstan" və 1828-ci il "Türkmənçay" müqavilələrinin ardınca Azərbaycan xalqının parçalanmasının, tarixi torpaqlarımızın bölünməsinin əsasını qoymaqla yanaşı, qısa müddətdə zəbt edilən torpaqlara ermənilərin kütləvi surətdə köçürülməsi siyasəti ilə daha geniş vüsət almışdır. Əsasən İrəvan, Naxçıvan və Qarabağ xanlıqlarının ərazisində məskunlaşdırılan ermənilər orada yaşayan azərbaycanlılarla müqayisədə azlıq təşkil etmələrinə baxmayaraq, "erməni vilayəti" adlandırılan inzibati bölgünün aparılmasına nail ola bilməmişlər. Sözsüz, himayədarları olmadan onlar bu niyyətlərini əsla həyata keçirə bilməzdilər. Bununla da azərbaycanlıları öz doğma yurd-yuvasından qovmuş, soyqırımına məruz qoymuş, qədim alban məbədlərini özünü küləşdirmə işini isə sürətləndirmişlər.

Azərbaycan ərazisi çar Rusiyası tərəfindən işğal olunduqdan sonra isə ermənilər əsrlər boyu davam edən məkrli niyyətlərinə nail oldular. Belə ki, erməni-qriqoryan kilsəsinin təhriki ilə imperator I Nikolay 1836-cı ildə Alban Katolikosluğunu ləğv etdi, onun yerində isə erməni katolikosluğunun təbəçiliyinə verilən iki yeparxiya və erməni kilsəsinin Tiflis konsistoriyasının tərkibində olan Gəncə vikariatlığı yaradıldı. Bu, tam qeyri-qanuni olub. Çünki erməni kilsəsi ilə alban kilsəsi dini baxımdan tamamilə ayrı istiqamətlərdir. Maraqlısı odur ki, çar Rusiyasının dövründə Qarabağdakı alban kilsələri erməni-qriqoryan kilsəsinin himayəsinə keçsə də onlar həmin kilsələrdə ibadət etməyiblər. Hətta sovet dövründə həmin tarixi abidələr Azərbaycan xalqının irsi kimi mühafizə olunub və orada heç zaman dini icra ediləməyib. Beləyə ortaya ritorik sual çıxır: Əgər bunlar ermənilərə aid dini məbədlədirsə, nəyə görə ermənilər bu kilsələrdə heç vaxt ibadət etməyiblər? Məsələn, Xudavəng, Gəncəsər, Ağoğlan kilsələri XIX əsrdə zorla erməni kilsəsinin təbəçiliyinə verildikdən sonra da ermənilər bu kilsələrdə ayin keçirməyiblər, o cümlədən sovet dövründə. İkinci Dünya müharibəsindən sonra dinə qarşı başlayan yumşalma dövründə də bu kilsələr-

Oğurlanan abidələrimiz

Daha bir alban kilsəsi Tavuşda erməniləşdirilir...

da daimi məskunlaşmaq məqsədi ilə ediblər. Onlar həmişə Qafqaz Albaniyası kilsələri ilə mübarizə aparıblar. Ona görə də erməni-qriqoryan Kilsəsinin rəhbərləri yalnız işğaldan sonra bu məkrli niyyətlərini həyata keçirmək üçün, bu torpaqlarda qalmaq məqsədi ilə çoxlu sərmayə yatıraraq hərbi istehkamlarla yanaşı, "ideoloji istehkamlar" da yaradıblar. Bir sözlə, özlərinə yoxdan mədəniyyət yaratmaq üçün dini etiqaddan tutmuş mədəniyyət nümunələrinə, tarixi abidələrdən kulinariyaya, coğrafi adlardan tarixi şəxsiyyətlərə qədər bir çox məsələdə zaman-zaman ifşa olunan erməni saxtakarlıqları bu gün də öz "axarındadır".

Son illər Avropa ölkələrində, Rusiyada, Gürcüstanda, Türkiyədə, Azərbaycanda çoxsaylı müəlliflər tərəfindən erməni saxtakarlıqlarının həqiqi simasının ortaya çıxarılması

tında 44 günə Azərbaycan Ordusunun qarşısında diz çökən erməni separatçıları acı məğlubiyyətləri, düşdükləri rezil durumla barışmaq istəmir və işğaldan azad etdiyimiz ərazilərimizdəki Gəncəsər, Xudavəng, Ağoğlan və s. kimi qədim, tarixi alban kilsələrini həyasızcasına özlərininki elan edirlər. Ermənilərin abidələr üzərində apardıqları saxtakarlığı üzə çıxaran daha bir fakt isə Kəlbəcərin işğaldan azad edilməsindən sonra burada tapılan bir obyekt oldu. Onu əminliklə tarixdə misli görünməyən saxtakarlıq nümunəsi də adlandırmaq olar. Özlərinin bu torpaqların "qədim sakinləri" olduqlarını dünyaya "sübut etmək" üçün hər yola əl atan ermənilərin Kəlbəcərdə "tarix istehsal edən emalatxanalar"ı aşkarlandı. Sən demə, bu illər ərzində erməni daş ustaları üzərinə əski hərflər, işarələr, erməni xaçları əlavə edərək hazırladıqları qədim qəbir daşı formasındakı daşları xüsusi hazırlanmış məhlulun içərisində saxlayırmışlar ki, bir müddət sonra daşlar eroziyaya və rəng dəyişikliyinə uğrasın, dolayısı ilə "qədimiləşsin". Sonradan isə bu "qədim daşlar" "gələcək arxeoloji qazıntı" şəklində Kəlbəcərdə və işğal etdikləri digər ərazilərimizdə basdırılırmış...

Qazaxın Ermənistanın işğalında olan 7 kəndindən dördünün Azərbaycana qaytarılmasından sonra ermənilər daha çox narahat olmağa başladılar. Bu hadisədən sonra onlar alban kilsələrinə qarşı erməniləşdirmə, qriqoryanlaşdırma siyasətini daha da gücləndi-

rib. Tavuş rayonunun Kirants kəndində yerləşən Müqəddəs Üçlük kilsəsində dini abidənin "görməni korlayan lazımsız fraqmentlərin sökülməsi işləri aparılıb". Bu barədə Ermənistanın Təhsil, Elm, Mədəniyyət və İdman Nazirliyinin mətbuat xidməti məlumat yayıb. Tarix və Mədəniyyət Abidələrinin Mühafizəsi Departamentinin, eləcə də "Mədəniyyət-Tarixi Muzey-Qoruqların və Tarixi Ətraf Mühitin Mühafizəsi Xidməti" MMC-nin əməkdaşları sonrakı "bərpa işlərinin metodikası" ilə bağlı müvafiq göstərişlər veriblər. Qeyd olunur ki, məbədin "bərpa" və "abadlaşdırılması" işlərinin bu ilin sonunadək başa çatdırılması planlaşdırılır. Ermənistanın Tavuş rayonunun Kirants kəndində olan alban kilsəsinin üzərindən "artıq elementləri" sökülür. Yəni, kilsənin üzərindəki, daxilindəki alban memarlığı elementlərini qaşıyıb əvəzinə saxta elementlər əlavə edirlər.

Nəticə etibarilə deyə bilərik ki, ermənilərin, onların havadarlarının yalanlar, saxtakarlıqlar üzərində qurmaq istədikləri "böyük Ermənistan" və bu mif uğrunda göstərdikləri bütün səylər qumdan ev tikmək xülyasından başqa bir şey deyil. Tarix də, tarixi tikililər də, toponimlər də Ermənistanın saxta tarixi iddiaları, erməni xalqının öz sayından və potensialından dəfələrlə böyük olan iddiaları ilə deyil, həqiqətlərlə, reallıqlarla müəyyənləşir.

Sevinc Azadi

dən istifadə etməyiblər. Qarabağdakı xristianlığa aid dini abidələr erməni kilsəsinə bağlı idisə nəyə görə ermənilər çar Rusiyası və sovet vaxtı bu kilsələrlə heç maraqlanmayıblar? Çünki özlərininki saymayıblar. O kilsələri sovet dövründə də biz qoruyub-saxlamışıq. Yalnız Azərbaycan ərazilərini işğal etdikdən sonra ermənilər alban kilsələrini qriqoryanlaşdırıblar, onun interyerində və eksiteriyerində dəyişikliklər aparıblar. Bunu da Qarabağı zəbt etdikdən sonra, bu torpaqlar-

ilə bağlı tədqiqatlar aparılıb, yüzlərlə kitab, jurnal, məqalə dərc olunub. Ancaq erməni təbliğat maşını yenə də "şəkəridən" əl çəkmir, Azərbaycana məxsus İslam dini abidələrini mədəni terrora məruz qoyur, özgenin-kiləşdirir, qədim alban-xristian məbədlərini isə özünü küləşdirir və bu niyyətinə çatmaq üçün hər cür hiyləyə, fitnəkarlığa əl atmaqdan da çəkinmir. Müzəffər Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi al-

İlk yardımı bilirsinizmi?

İlkin tibbi yardım qəza nəticəsində xəsarət almış insana, qəfil xəstəlik əlamətlərinə görə köməksiz qalan adamlara göstərilən ilk tibbi köməkdir. İlk yardım insan həyatını təminat altına alır, lakin ilk yardımla bağlı məlumatlılıq olduğu müddətdə vaxtsız ölüm halları da səngiməyəcək.

İlk yardımın göstərilməsində əsas məqsəd təcili tibbi yardım məşini və ya peşəkar müdaxilə əlçatan olanadək yaralının və ya xəstənin həyatını xilas etmək, onun vəziyyətini nəzarətdə saxlamaqdır. Amma ilk tibbi yardım heç də hər kəsin bacarmadığı və kifayət qədər aktivlik, psixoloji hazırlıq, soyuqqanlıq tələb edən işdir. Xüsusilə doğmaların ilk yardım göstəriləcək vəziyyətdədirsə insan öz soyuqqanlılığını qorumaqda çətinlik çəkir. İlk yardım zamanı yol verəcəyiniz səhv həmin insanın ölümünə, ya da ömürlük şikəst qalmasına səbəb ola bilər.

Sürücülərin ilk yardımı bilməsi şərtidir

İlk yardım haqqında danışanda ən birinci ağıla gələn yol qəzaları zamanı zərərçəkənlərə göstərilən kömək olur. Hər bir sürücü ilk tibbi yardım qaydalarını az da olsa bilməli və həmin qaydalara maksimum əməl etməyə çalışmalıdır. Sürücülük vəsiqəsi üçün olan imtahanda da ən az 1 sual ilk yardım barədə düşür. Unutmayın, peşəkar sürücü yaxşı idarəetməni bacardığı kimi ilk yardım barədə də məlumatlı olmalıdır. Avtomobildə ilk tibbi yardım çantası saxlamaq isə mütləqdır, bu sizin həm sürücü kimi qanun qarşısında vəzifəniz, həm də insani borcunuzdur. İlk yardım çantası qəza zamanı istifadə etmək üçün əlçatan yerdə olmalıdır.

Yollarda qaydaları bilən sürücülər qədar bilməyənlər də var, ona görə qəza çox vaxt qaçılmaz olur. Əgər qəza baş verdikdə sürücü və səmisiylər soyuqqanlılığını qorumaq, zərər çəkən varsa diqqəti ona yönəltməlidir. Qəzada xəsarət almış şəxs müəyyən zəmanədən sonra qanaxmadan həyatını itirə, bərpası mümkün olmayan zədə ala bilər. Qəza oldusa zədələnen şəxslə danışaraq huşunu itirməsinə mane olun, zədəsini yoxlayın və ilk yardım qaydalarını xatırlayın. Zədə alan şəxsdən əllərini və ayaqlarını hərəkət etdirməyi xahiş edin, ayın tarixini, adını soruşun. Əgər əl və ayaqlar normal hərəkət edirsə deməli onurğa zədələnməyib. Amma şəxs əzələlərini tərpətdə bilmirsə demək onurğa zədə alıb və bu, sizin daha diqqətli olmağınız vacibdir deməkdir. Onurğası zədələnen insanı yerindən tərpətmək olmaz.

Adını və ayın tarixini deyə bilirsə, deməli, yaddaş və huşitirmə ilə bağlı təhlükə yoxdur, yaralı yoxlayın, qanayan bölgəsi varmı, onu təyin edin. Əgər qanaxmadan əziyyət çəkirsə avtomobilinizin dərman qutusunda olan rezin juqutla qanayan bölgədən 1 qarış yuxarıdan bağlayın, əgər dərman qutusunda əlçatanlıq yoxdursa təmiz bir geyiminizi çıxarıb yaraya basın, qanın axışını zəiflədin, əks halda yaralı qanaxmadan həyatını itirə bilər.

sinədə ağrılar, quru öskürək, təngnəfəslik, ürəkbulanma, qusmadır. Daha ağır hallarda qıcolmalar, özündəngetmə baş verir. Nəzərə almaq lazımdır ki, dem qazından zərərələnmiş insana vaxtında lazım olan yardım göstərilməzsə, o tez bir zaman-

da həyatını itirə bilər.

Dem qazından zərərələnə zamanı ilk yardım kimi zərərçəkəni dərhal açıq havaya çıxarmaq şərtidir. Dem qazından zərərələnənin ilk simptomlarını gördünüzsə dərhal təcili yardım çağırın, yardım gələndə isə əgər qıcolma yoxdursa və çənəsi kilidlənməyibsə mümkünsə nəfəs yollarını açmaq üçün ağız boşluğundakı seliylə təmizləmə, burnuna nasatir spirtində isladılmış pambıq yaxınlaşdırmaq, zərərçəkənin tənəffüsü dayanıbsa, ona mütləq süni nəfəs vermək lazımdır. Əyindəki paltarın yaxasını, kəmərinə və s. açmalı, onu yarıoturaq vəziyyətə getirmək, alnına, sinəsinə soyuq kompres qoymaq, qəhvə, tünd çay vermək lazımdır. Hətta yüngül zərərələnəndən sonra insan mütləq həkimin müayinəsindən keçməlidir.

Dem qazı udan insana necə yardım etməli?

İlk yardımın həyat qurtardıqı vəziyyətlərdən biri də dem qazı zərərələnəsi zamanı olan müdaxilədir. Bu zərərəlmə hər il yüzlərlə insanın ölümünə səbəb olur. Dem qazı (və ya karbon monoksid - CO) oksigen çatışmazlığı şəraitində təbii qaz, kömür, benzin, mazut və s. yanacaq növlərinin yanması zamanı əmələ gəlir. Dem qazı çox güclü zərərçəkən, orqanizmdə sürətlə yayılır, ürək, beyin, qan, əzələləri zədələyir. Dem qazının heç bir xüsusi iyi, rəngi və ya dadı yoxdur və buna görə də təhlükəsi daha çoxdur.

Dem qazından zərərələnə evin havalandırma sistemi pis işlədikdə və ya heç olmadıqda, qaz sobası, hamam isidicisi düzgün quraşdırılmadıqda baş verir. Dem qazından zərərələnənin qarşısını almaq üçün hamamın qaz isidicisi evin xaricində quraşdırılmalı, havalandırma sistemi işlək olmalı, əgər isidici hamam otağındadırsa qapının aşağı hissəsində deliklər açılmalıdır.

Dem qazından zərərələnənin simptomları başgicəllənə, baş ağrısı, gicgahlarda nəbzvari döyüntü,

İnfarkt keçirənə necə kömək edək?

İnfarkt ürəyi qidalandıran damarlardan birinin tıxanması səbəbindən baş verir. Bu zaman tıxanma baş verən nahiyədə ürək əzələsi hüceyrələri oksigensiz qalıb ölməyə başlayırlar. Əgər erkən müdaxilə olunmasa oksigensiz qalan ürək əzələsinin həmin hissəsi bir daha işləmir. İnfarkt keçirən xəstəyə nə qədər tez müdaxilə olunarsa o qədər çox şansı olar. Bəs infarktı necə anlamalı?

Ürək infarktının ən çox rastlaşdıqımız əlaməti sol qola doğru yayılan sinə ağrısıdır. Ağrı şiddətli olur və bəzən mədə bulantısı, tərləmə, baş gicəllənə kimi hallarda yaranır. Bəzən mədə xəstələri infarktı mədə ağrısı ilə qarışdırırlar. Bəzi xəstələrdə infarkt nəfəs darlığında da səbəb olur. Elə xəstələr də var ki, infarktı əlamətsiz keçirir. Statistik məlumatlara görə hər 5 ürək infarktından 1-i əlamətsiz və ya zəif əlamətlərlə keçir ki, bu da daha təhlükəli sayılır.

İnfarkt keçirəni rahat bir yerdə ar-

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "İnsan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial və siyasi fəallığının artırılması" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

xası üstə, amma bədənin yuxarı hissəsi hündürdə olmaqla uzadın. Əgər şərait imkan verirsə ayaqları bədənin bərabərindən nisbətən yuxarıya qaldırmaq lazımdır. Çalışın xəstəni tez-tez öskürdün, öskürəkən burnunu tutun. Əgər əlçatdırsa 1 tablet aspirin qəbul edilsə daha yaxşı olar, bu qanı durultmağa kömək edir. Mümkün qədər hərəkətsiz olmaq lazımdır ki, digər orqanlara qan az getsin və ürək gücə düşməsin. Dərhal təcili yardım çağırın. Əgər daha tez xəstəxanaya çatdıracağınızdan əminsinizsə xəstəni özünü ən yaxın xəstəxanaya aparın.

Suda boğulan var?

Dənizdə çimərəkən ehtiyatsız davranışlar təhlükəli nəticələrə səbəb ola bilər və biz bu yay da bunun bir neçə kəderli örnəyini gördük. Çimərliklərdə, su hövzələrində təhlükəsizlik qaydalarının pozulması və ehtiyatsızlıq suda boğulma hallarının artması ilə nəticələnir. Vaxtında və düzgün yardım göstərməklə suda boğulanları xilas etmək olar. Statistika əsasən, suda boğulduqdan sonra ilk dəqiqələrdə zərərçəkənlərin 90, 6-7 dəqiqə sonra isə 1-3 faizini həyata qaytarmaq mümkündür. Çox vaxt suda boğulmağa yor-

ğunluq, suya baş vuran zaman zədə alma, spirtli içkilərdən istifadə, uzun müddət günəş şüaları altında qaldıqdan sonra suya girmə və s. hallar səbəb ola bilər. Suda boğulma zamanı tənəffüs yolları su ilə dolur, hava ağı ciyərlərə daxil ola bilmir, nəticədə orqanizmdə oksigen çatışmazlığı yaranır. Belə halla üzleşən zaman qaydalara əməl etməklə zərərçəkəni xilas etmək olar.

Əgər zərərçəkənin huşu özündədirsə, tənəffüs və nəbzi qənaətbəxşdirsə, onu arxası üstə başı aşağı uzatmaq, quru dəsmal və ya əllə ovuşduraraq geyindirmək lazımdır. Zərərçəkənə isti içkilər verib üstünü örtmək tövsiyə olunur. Əgər zərərçəkən sudan çıxarıldıqdan sonra huşsuz vəziyyətdədirsə, amma nəbz və tənəffüsü qənaətbəxşdirsə, bu zaman onu başaşağıya meyilli olmaq şərti ilə uzatmaq, başını arxaya qatlayıb alt çənəsini irəli çəkmək lazımdır. Zərərçəkənin huşu özündə

deylsə, tənəffüs və ürək fəaliyyəti dayanıbsa, tənəffüs yollarını təmizlədikdən sonra ona süni nəfəs verməli, ürəyini qapalı masajı aparılmalıdır. Əlavə olaraq tənəffüs yollarından mayeni xaric etmək lazımdır. Həmin əməliyyat süni nəfəs verilməsinin gecikdirilməməsi üçün 10-15 saniyədən çox çəkməməlidir. Beləliklə, suda boğulana ilk yardım göstərməklə kritik vəziyyətdən çıxara-

randan sonra zərərçəkəni xəstəxanaya aparmaq vacibdir.

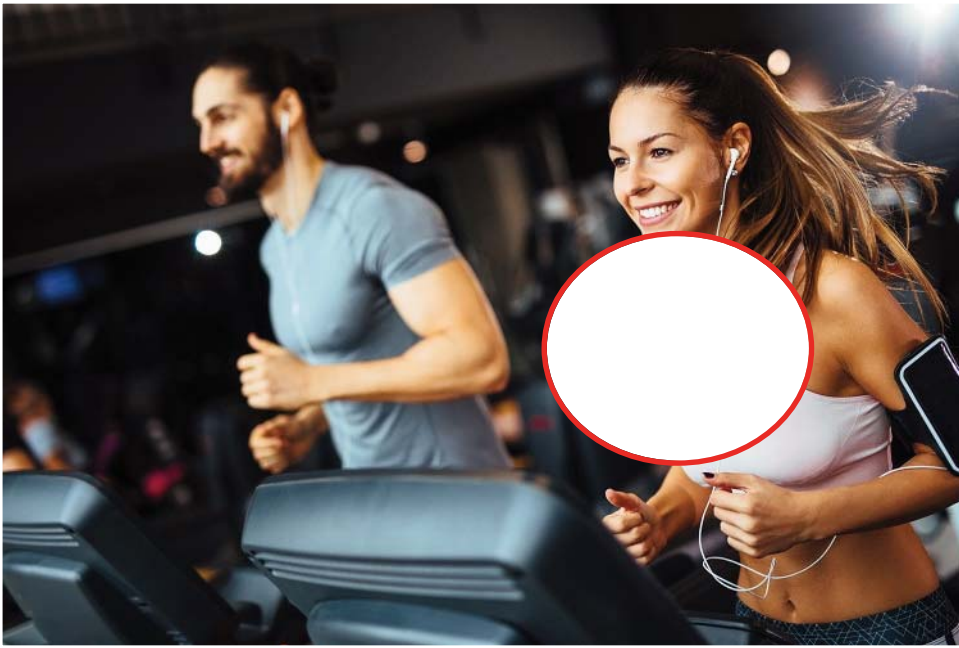
Yanan adama müdaxilə

Əgər insan hələ də yanırsa, onun panikaya düşməsinin qarşısını alın və qaçmasına mane olun. Yaralananı yaş yorğana bükərək və ya yerdə yuvarlamaqla yanmağı dayandırmağa çalışın. Zərərçəkənin tənəffüs yollarının açıqlığını və tənəffüsünü yoxlayın. Yanıq çox geniş yayılırsa, yanmış ərazini ən azı 20 dəqiqə təzyiqli zəif bol soyuq su altında saxlayın. Yanıq yerini təmiz və nəm bir parça ilə örtün, yanığa heç bir maddə vurmeyin. Xəsarət alan şəxsi yorğana örtün və təcili yardım mərkəzinə xəbər verin. Yardım gələndək saat, üzük, biləzik və s. varsa tez çıxarın, çünki bədəndə şişkinlik yaranmaqla yanaşı, əgər paltar yanmış yerə yapışıbsa, ətrafını kəsərək çıxarmaq lazımdır.

Elektrik yanıqları üçün də ilk yardım vacibdir. Birini cərəyan vurdusa mümkün qədər soyuqqanlı və sakit olun. Xəstəyə və ya yaralanan şəxsə toxunmadan əvvəl elektrik cərəyanını şəkəkdən ayırın. Cərəyanı kəsmək mümkün deylsə, insanın izolyasiya materialı (ağac, plastik) ilə elektrikle təmasda olmasına mane olun. Yeni əlinizi ona vurmadan onu naqildən ayırmağa çalışın. Yaralanan şəxsin tənəffüs yollarının açıqlığını və tənəffüsünü yoxlayın, amma zərərçəkmişi yerindən tərpətməyin və təcili yardım çağırın. Unutmayın, təcili tibbi yardım bacarığı həyat qurtarır. Şüurlu şəkildə yardım göstərə bilmək bacarığı fəlakət anında ən vacib üstünlüyümüzdür.

Lalə Mehralı

“Əksər bəylər qadının məşq geyimində başqa kişiye görünməsini istəmir”

Mələmdür ki, bu gün bir çox fitness zallarında kişi və qadınlar birlikdə məşq edir. Yaxud qadınları kişi trenerlər öyrədir. Bu da bir çoxları arasında narazılığa səbəb olur. Əsasən də münafiqələr yaranır. Bəs, bu məsələ necə tənzimlənə bilər? Ümumiyyətlə, kişilərlə qadınların eyni zalda məşq etməsi düzgündür? SİA mövzu ilə bağlı fitness məşqçi Səməra Hüseynovun fikirlərini öyrənib. Onun sözlərinə görə, Azərbaycanda zalların 90 faizində ya qadın-kişi günləri olur, ya da qadın zalı ilə kişi zalı ayrı olur: “Bu bir çox ölkədə belə olmasa da bizdə belədir. Azərbaycanda hələ qadın və kişinin birlikdə məşq etməyi sistem olaraq tam oturmayıb. Hal-hazırda bir çox zallarda bir ümumi zal, bir də sırf qadınlar üçün zal var. Bəzi zallar-

da isə həftənin müəyyən günləri qadınlar, müəyyən günləri də kişilər olur.

Mən çalışdığım mühtidə isə qadın və kişilərin birgə məşq etməsində hələ heç bir problem yaşanmayıb. Sadəcə insanların buna alışması üçün vaxt lazımdır. Əsasən də kişilər bu barədə qısqanclıq edir və ətrafında olan qadınların kişi zalında məşq etməyini istəmir. Onlar nişanlılarının, bacılarının ümumi zala getməyinin tərəfdarı deyillər. Bu xanımlar üçün problem deyil. Onlara əngəl olan kişilərdir. Burada zalın kontingenti də çox önəmli rol daşıyır. Düşünürəm digər problem də geyimdir. Bəylərin bir çoxu qadının məşq geyimində başqa kişiye görünməsini istəmir”.

Ayşən Vəli

“SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseynov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarımızı
dərc etməyə hazırıq!

Joze Mourinyo: “Qalatasaray” möhtəşəm futbolçu aldı

“Fənərbaxça”nın baş məşqçisi Joze Mourinyo “Qalatasaray” və “sarı-qırmızılar”ın yeni transferi Viktor Osimhen haqda danışdı. QOL.az xəbər verir ki, portuqaliyalı mütəxəssis “HT Spor” müsahibəsində hakimlərin “Qalatasaray”a fərqli davranışını deyib: “Məncə, Qalatasaray”la bağlı fərqli bir baxış var. Mən belə düşünürəm. Bu, mənim təbiətimə ziddir. Məncə, kim olursa-olsun qaydalar hamı üçün eynidir. Hamıya eyni cür davranılmalıdır. “Qalatasaray”ın da liqadakı matçlarına baxanda hakim mövqeyindən fərq var”.

J.Mourinyo “Qalatasaray”ın yeni transferi Viktor Osimhen barədə də fikirlərini bildirdi. O, nigeriyalı hücumçunun tez-tez simulyasiya etdiyini vurğulayıb: “O, əla oyunçudur. “Qalatasaray” möhtəşəm futbolçu aldı. Osimhenlə problemim yox idi, amma onun çalışdırdığım komandalara qarşı matçlarda hərəkətlərini bəyənmirəm. Özünü çox yere atır. Onunla problemim budur”.

Ağdamda 55 yaşlı kişini ilan sancıb

Ağdamda 55 yaşlı kişini ilan sancıb. Hadisə rayonun Həsən xanlı kəndi ərazisində baş verib. Kənd sakini, 1969-cu il təvəllüdü Əbdürrəhimov Səfər Sərdar oğlunu əkin sahəsində sığın yığarkən ayağından ilan sancıb.

O, Tərter Rayon Mərkəzi Xəstəxanasına çatdırılıb. Həkimlər ilkin tibbi müdaxilə ediblər. Yaralıya zərər vurulub. Onun vəziyyətinin stabil olduğu deyilir.

DIQQƏT: Sumqayıta yeni marşrut xətti istifadəyə verilir

Bakıdan Sumqayıt şəhərinə yola düşmək istəyən vətəndaşlar paytaxtın müxtəlif ərazilərindən həmin istiqamətdə fəaliyyət göstərən avtobus marşrutlarından istifadə edə bilərlər. Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyindən SİA-ya bildirilib ki, Sumqayıt şəhərinə daha tez çatmaq üçün vətəndaşlar “Avtovağzal” metrostansiyasından “Neoplan” avtobusların fəaliyyət göstərdiyi 595 nömrəli ekspres marşrut xətti, habelə Saray qəsəbəsindən keçməklə 503 nömrəli müntəzəm marşrut xətti ilə gedə bilərlər. Bakı-Sumqayıt şosesində yaradılan xüsusi hərəkət zolağı isə sənişinlərin rahat və sürətli daşınmasını təmin edir.

“Bu həftənin sonundan etibarən isə Sumqayıta metronun “Azadlıq prospekti” stansiyasından da yola düşmək mümkün olacaq. Belə ki, “Azadlıq prospekti” stansiyasını Sumqayıt şəhərinin Sülh küçəsi ilə əlaqələndirən 123 nömrəli müntəzəm marşrut xətti üzrə gündəlik 15 avtobus sənişinlərə xidmət göstərəcək. Eyni zamanda metronun “20 Yanvar” stansiyasının yaxınlığından və “Şamaxinka” adlanan ərazidən Xırdalan şəhəri və Masazır qəsəbəsinə müntəzəm avtobus marşrutları fəaliyyət göstərilir. Bu ərazidən keçməklə Xırdalana 119 və 135, Masazıra isə 525 nömrəli marşrutlar hərəkət edir”, - deyərək AYNA-dan verilən məlumatda bildirilir.

ELAN

“Son dəqiqə” mətbəsinə işçi tələb olunur. Əlaqə nömrəsi:

050 313 95 43 - Xəlil bəy

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətname: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN KEYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur

Tiraj: 2700